

Успостављање права својине на систему за транспорт

Члан 76.

Даном ступања на снагу овог закона успоставља се право својине привредног друштва „ТРАНСНАФТА“ АД Панчево (у даљем тексту: Транснафта), на систему за транспорт нафте нафтоводом, као и систему за транспорт деривата нафте продуктоводом који су на дан ступања овог закона у својини Републике Србије, а коју користити то привредно друштво.

Слажно ставу 1. овог члана право својине се успоставља на свим деловима система за транспорт нафте нафтоводом, као и система за транспорт деривата нафте продуктоводом које је привредно друштво Транснафта стекло као својину или државину, по сили закона, као правни следбеник или правни наследник другог правног лица, коју је изградило сопственим средствима или средствима свог правног претходника, оснивањем, повећањем основног капитала или другим правним послом подобним за пренос права својине.

Ако привредно друштво Транснафта на дан ступања на снагу овог закона није уписано у катастру инфраструктуре као носилац права својине на било ком делу система из става 1. овог члана, има право да у складу са Законом о посебним условима за евидентирање извне права на непокретностима („Службени гласник РС”, број 91/25) поднесе захтев ради уписа права својине на таквом делу система.

Усклађивање пословања

Члан 77.

Правно лице које обавља енергетску делатност из члана 3. овог закона, а послује у форми јавног предузећа или друштва капитала чији је оснивач Република Србија, дужно је да своју организацију, као и своје опште акте усклади са одредбама закона којим се уређује управљање привредним друштвима која су у власништву Републике Србије.

Престанак важења појединих одредаба Закона о енергетици

Члан 78.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе одредбе члана 2. став 1. тач. 5), 23), 82), 88), 89) и 126) у делу који се односи на нафту и деривате нафте, тач. 149), 154), 155), 158), 159), 160) и 161), члана 16. став 1. тач. 18) и 19), члана 18. у делу који се односи на област нафте и деривата нафте, чл. 28–29, чл. 35а–35ж у делу који се односи на сагласност за складиштење и снабдевање за сопствене потребе, чл. 324–339, чл. 342–345, чл. 367. ст. 5–7, члана 378. у делу који се односи на објекте за складиштење и производњу нафте, деривата нафте и биогорива и прописа о формирању оперативних резерви, члана 380. став 1. тач. 4) и 5) у делу који се односи на објекте за складиштење нафте, деривата нафте, биогорива, компримованог природног гаса и утеченог природног гаса укупног резервоарског простора већег од 10 м³, члана 385. став 1. у делу који се односи на тржишног инспектора и став 1. тачка 4) и тачка 5) подтачка (3) у делу који се односи на сагласност за складиштење и снабдевање за сопствене потребе, члана 389. став 1. тач. 8) и 5) у делу који се односи на енергетског субјекта који обавља делатност производње и трговине нафтом, дериватима, биогоривима, намешавања биогорива, биотечностима, компримованим природним гасом, утеченим природним гасом и водоником и трговине моторним и другим горивима на станицама за снабдевање превозних средстава, тач. 16), 17, 18) и 20) у делу који се односи на енергетског субјекта који обавља делатност транспорта нафте нафтоводом и деривата нафте продуктоводом и тачка 24), члана 390. став 1. тачка 6) у делу који се односи на енергетски објекат из области нафте, деривата нафте, тачка 8) у делу који се односи на енергетски објекат за транспорт нафте нафтоводима, односно транспорт деривата нафте продуктоводима, тачка 9) у делу који се односи на уговор о приступу систему за транспорт нафте нафтоводима или систему за транспорт деривата нафте продуктоводима и тачка 11) у делу који се односи на енергетски објекат за транспорт нафте нафтоводима, односно транспорт деривата нафте продуктоводима, члана 391. став 1. тачка 5) у делу који се односи на област нафте и деривата нафте, тачка 10) у делу који се односи на енергетски објекат из области нафте, деривата нафте и биогорива и тачка 12) у делу који се односи на енергетски објекат за

транспорт нафте нафтоводима, односно транспорт деривата нафте продуктоводима, члана 391. став 2. тачка 9) у делу који се односи на енергетски објект за транспорт нафте нафтоводима односно транспорт деривата нафте продуктоводима и тачка 10) у делу који се односи на енергетски објекат из области нафте, деривата нафте и биогорива Закона о енергетици („Службени гласник РС” бр. 145/14, 95/18 – др. закон, 40/21, 35/23 – др. закон, 62/23 и 94/24).

Ступање на снагу

Члан 79.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

5593

На основу члана 112. став 1. тачка 2. Устава Републике Србије, доносим

УКАЗ

о проглашењу Закона о гасу

Проглашава се Закон о гасу, који је донела Народна скупштина Републике Србије на Трећој седници Другог редовног заседања у 2025. години, 3. децембра 2025. године.

ПР број 153

У Београду, 4. децембра 2025. године

Председник Републике,
Александар Вучић, с.р.

ЗАКОН

о гасу

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1.

Овим законом уређују се услови за поуздано, сигурно и квалитетно снабдевање купаца природним гасом, услови и начин обављања енергетских делатности у сектору природног гаса, делокруг рада Агенције за енергетику Републике Србије (у даљем тексту: Агенција) у сектору природног гаса, начин организовања и функционисања тржишта природног гаса, права и обавезе учесника на тржишту, заштита купаца природног гаса, пројектовање, изградња, одржавање и коришћење гасовода и унутрашњих гасних инсталација, опрему под притиском, као и надзор над спровођењем овог закона.

У гасоводни систем се поред природног гаса може преузети и водоник у мери у којој се може технички и безбедно користити и преносити кроз систем.

Одредбе овог закона се, у односу на Аутономну покрајину Косово и Метохија, тумаче и примењују у складу са Резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација 1244 и Законом о ратификацији Уговора о оснивању Енергетске заједнице.

Значење појединих израза

Члан 2.

Поједини изрази употребљени у овом закону имају следеће значење:

1) *Агенција за сарадњу енергетских регулатора* (у даљем тексту: АЦЕР) је тело за сарадњу енергетских регулатора на нивоу Европске уније;

2) *апарати на гасовита горива* су апарати у којима се сагоревају гасовита горива који се употребљавају за кување, хлађење, климатизацију, грејање простора, припрему топле воде, расвету или прање и горивници са принудним проветравањем и грејна тела која су опремљена таквим горивницима, прикључени на унутрашње гасне инсталације;

3) *балансира одговорност на тржишту природног гаса* је обавеза учесника на тржишту да уравнотеже количину природног гаса на улазу у систем и излазу из система у периоду за који се утврђује балансно одступање и преузму финансијску одговорност за одступања;

4) *безбедност рада система* подразумева одржавање и употребу система на начин којим се не угрожавају живот и здравље људи и материјална добра;

5) *вертикално интегрисано предузеће* је енергетски субјект или група енергетских субјеката у којима исто лице има право, директно или индиректно да спроводи контролу и у којима енергетски субјект или група поред једне од следећих делатности: транспорт природног гаса и управљање транспортним системом, дистрибуција и управљање дистрибутивним системом за природни гас, складиштење и управљање складиштем природног гаса, обавља и најмање једну од следећих делатности: производњу природног гаса, снабдевање природним гасом или јавно снабдевање природним гасом;

6) *виртуелна тачка* је нефизичка комерцијална тачка на транспортном систему између улаза и излаза транспортног система за природни гас на којој је могућа трговина природним гасом;

7) *гас из обновљивих извора* је биогаз, укључујући биогаз који се прерађује у биометан и обновљива гасовита горива небитног порекла у складу са прописима којима се уређује коришћење енергије из обновљивих извора;

8) *гас са ниским садржајем угљеника* је део гасовитих горива из рециклираног угљеника, нискоугљенични водоник и синтетичка гасовита горива чији енергетски садржај потиче од нискоугљеничног водоника, а који испуњавају праг смањења емисије гасова са ефектом стаклене баште у складу са прописима којима се уређује коришћење енергије из обновљивих извора;

9) *гасовод* су цевоводи за транспорт и дистрибуцију природног гаса; цевоводи од пријемних станица, од отпремних и сабирно-отпремних станица на експлоатационим пољима, од места прераде; припреме, од постројења за регасификацију, од и до складишта за природни гас до купаца. Саставни делови гасовода су: компресорске станице, чистачке станице, помоћни резервоари и посуде под притиском, блок станице, системи катодне заштите, арматуре, мерно-регулационе станице, станице за замешавање гаса, систем за даљински надзор и управљање, системи за одоризацију, телекомуникациона мрежа за потребе система даљинског надзора и друга одговарајућа постројења и уређаји;

10) *гасоводни систем* је систем повезаних постројења и гасовода који обухвата транспортни систем, дистрибутивни систем, складишта гаса и терминале за утечење природног гаса;

11) *директни гасовод* је гасовод који повезује произвођача природног гаса, односно биогаза са објектом изолованог купца и није део транспортног, односно дистрибутивног система;

12) *дистрибуција природног гаса* је преношење природног гаса преко дистрибутивног система ради испоруке природног гаса крајњим купцима, односно другом дистрибутивном систему, а не обухвата снабдевање природним гасом;

13) *додавати гасовод* је гасовод који повезује постројења за производњу природног гаса са објектима за прераду природног гаса;

14) *држава чланица* је територија државе Европске уније у складу са чланом 27. Уговора о оснивању Енергетске заједнице;

15) *експлоатациони појас гасовода* је простор у ком се не смеју постављати трајни или привремени објекти за време експлоатације гасовода или предузимати друга дејства која би могла да утичу на стање, погон или интервенције на гасоводу, сем објеката у функцији гасовода;

16) *заштитни појас гасовода* је прописани простор са једне и друге стране гасовода, рачунајући од осе гасовода, у коме други објекти утичу на њихову сигурност;

17) *зоне опасности* су прописани делови простора у којима се налазе или постоји могућност да се нађу запаљиве и експлозивне смеси пара, течности и ваздуха, односно гаса и ваздуха;

18) *интерконектор* је гасовод који прелази границу између држава ради повезивања њихових гасоводних система, као и опрема која се користи за повезивање система;

19) *интероперабилност* у контексту напредних мерних уређаја је способност две или више енергетских или комуникационих мрежа, система, уређаја, апликација или компоненти да међусобно размењују и користе информације у циљу обављања потребних функција;

20) *испорука природног гаса* је физичка предаја природног гаса из објекта енергетског субјекта или произвођача природног гаса, односно биогаза у објекат другог енергетског субјекта или крајњег купца;

21) *јавни снабдевач природним гасом* је енергетски субјект који обавља енергетску делатност јавног снабдевања природним гасом;

22) *јавно снабдевање природним гасом* је продаја природног гаса домаћинствима и малим купцима по регулисаним ценама;

23) *коинтрола енергетског субјекта* подразумева право или могућност једног лица да самостално или са другим лицима која са њим заједнички делују, врши одлучујући утицај на пословање другог лица путем учешћа у основном капиталу или права коришћења целокупне или дела имовине, односно путем уговора или права на именовање већине директора, односно чланова надзорног одбора или гласање и одлуке тих органа;

24) *Координациона група за сигурност снабдевања* је група на нивоу Енергетске заједнице основана да прати, координира и размењује искуства у вези са сигурношћу снабдевања и развија свобухватну анализу ризика у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице;

25) *корисник система природног гаса* је произвођач, крајњи купац чији је објекат прикључен на систем, снабдевач, јавни снабдевач, односно снабдевач на велико природним гасом, други оператор система, као и оператор складишта;

26) *крајњи купац* је правно или физичко лице или предузетник који купује природни гас за своје потребе;

27) *криза у снабдевању природним гасом* је сваки догађај који води или може довести до поремећаја у снабдевању и угрожавања сигурности снабдевања природним гасом;

28) *купац из категорије домаћинство* је крајњи купац који купује природни гас за потрошњу свог домаћинства искључујући обављање комерцијалних или професионалних делатности;

29) *купац је крајњи купац или купац на велико*;

30) *купац на велико* је правно или физичко лице – предузетник које купује природни гас ради даље препродаје унутар или изван система у којем је то лице основано;

31) *лајнак („line-pack“)* је актуелна количина природног гаса која се под притиском налази у гасоводу (транспортном, односно дистрибутивном систему), чији се део који је већи од минимално неопходног за несметани рад система може користити за одржавање сигурности рада и балансирање система у оквиру дозвољеног опсега промене притиска;

32) *лиценца* је акт којим се утврђује испуњеност услова за обављање енергетских делатности прописаних овим законом;

33) *максимални радни притисак („MOP – maximum operating pressure“)* је максимални притисак под којим гасовод сме да ради континуално под нормалним околностима, и може да буде једнак пројектном притиску или мањи од њега;

34) *мали купац природног гаса* су крајњи купац чија је годишња потрошња енергије испоручене из природног гаса до 1.026.000 kWh и чији су сви објекти прикључени на дистрибутивни систем природног гаса;

35) *напредни мерни систем („smart metering system“)* је електронски систем који укључује напредне мерне уређаје за мерење протока природног гаса, подсистеме за пренос, складиштење, обраду и анализу података о природном гасу, као и централни управљачки подсистем који омогућава двосмерну комуникацију са напредним мерним уређајима користећи неки облик електронске комуникације;

36) *непрекидни капацитет* је капацитет природног гаса који оператор транспортног система гарантује кориснику система у уговореном обиму;

37) *нестандардне услуге оператора система* су услуге које оператор система пружа на захтев корисника система односно другог лица, а које нису обухваћене кроз цену приступа систему или кроз трошкове прикључења;

38) *нови инфраструктурни објекти* су објекти који нису изграђени до дана ступања на снагу овог закона;

39) *одоризација* је додавање средстава карактеристичног, непријатног и јаког мириса природном гасу и биогазу, у циљу утврђивања његовог неконтролисаног постојања;

40) *одржавање* је збир мера и радњи за утврђивање и оцењивање стварног стања цевовода и активности у циљу очувања

сталне техничке исправности цевовода и успостављање потребног стања ради обезбеђења услова за безбедан и несметан транспорт и дистрибуцију цевоводима;

41) *оператор дистрибутивног система природног гаса* је енергетски субјект који обавља делатност дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас и одговоран је за рад, одржавање и развој дистрибутивног система на одређеном подручју, његово повезивање са другим системима и за обезбеђење дугорочне способности система да испуни потребе за дистрибуцијом природног гаса на економски оправдан начин;

42) *оператор система* је оператор транспортног система, односно оператор дистрибутивног система, односно оператор складишта природног гаса;

43) *оператор складишта природног гаса* је енергетски субјект који обавља делатност складиштења и управљања складиштем природног гаса и одговоран је за рад, одржавање и развој складишта природног гаса (у даљем тексту: оператор складишта);

44) *оператор транспортног система природног гаса* је енергетски субјект који обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас и одговоран је за рад, одржавање и развој транспортног система на одређеном подручју, његово повезивање са другим системима и за обезбеђење дугорочне способности система да испуни потребе за транспортом природног гаса на економски оправдан начин (у даљем тексту: оператор транспортног система);

45) *опрема под притиском* су посуде под притиском, једноставне посуде под притиском, опрема под притиском која се загрева пламеном или на други начин, цевоводи и сигурносни и премоћни уређаји под притиском који су дефинисани техничким прописима којима се уређује опрема под притиском и једноставне посуде под притиском;

46) *напетна гасоводна мрежа* је гасоводна мрежа у склопу које се, у складу с потребама потрошача и захтевима у погледу квалитета гаса, примењују иновативна и дигитална решења за економски оправдану интеграцију нискоугљичних гасова, а посебно гасова из обновљивих извора, ради смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште повезане са потрошњом гаса, повећавања удела гасова из обновљивих извора и нискоугљичних гасова и повезивања с другим енергентима и секторима, укључујући и надоградњу опреме и инсталација ради стварања услова за интеграцију нискоугљичних гасова, а посебно гасова из обновљивих извора;

47) *потпуно снабдевање* је продаја природног гаса код које количина природног гаса за обрачунаски период није утврђена уговором о снабдевању, већ крајњи купац има право да одреди количину, на основу остварене потрошње на месту примопредаје;

48) *прекидни капацитет* је капацитет који оператор транспортног система може прекинути у складу са условима предвиђеним у уговору о транспорту;

49) *прикључак на транспортни, односно дистрибутивни систем природног гаса* је скуп цевовода, опреме и уређаја укључујући мерно место, којима се инсталација објекта енергетског субјекта, произвођача или крајњег купца, физички повезује са транспортним, односно дистрибутивним системом природног гаса;

50) *природни гас* је гас који се првенствено састоји од метана, укључујући биометан или друге врсте гаса, који се технички и безбедно може преузети и преносити кроз систем за природни гас;

51) *присуп систем* је право на коришћење система ради транспорта, дистрибуције, преузимања и предаје уговорене количине природног гаса у уговорено време под прописаним и јавно објављеним условима на принципну недискриминације;

52) *производни гасовод* је сваки гасовод или мрежа гасовода који су изграђени у сврху производње природног гаса или се користе за довођење природног гаса у постројење за прераду или терминал;

53) *радни појас* је прописани минимални простор дуж трасе цевовода потребан за њихову несметану изградњу и одржавање;

54) *регулаторна тела* су независна регулаторна тела за енергетику других држава са регулаторним надлежностима;

55) *руководи* су стручни послови и радње код пуштања, заустављања, пуњења, пражњења, манипулације гасоводима, као и друге радње које се обављају ради обављања транспорта и дистрибуције природног гаса;

56) *секундарна трговина капацитетима* је трговина уговореним капацитетима на секундарном тржишту капацитета која се

реализује преносом права на целокупан или део уговореног транспортног капацитета између корисника система под прописаним условима;

57) *сигурност снабдевања* је обезбеђивање потребних количина природног гаса, као и способност транспортних и дистрибутивних система да се купцима испоручи природни гас са прописаним нивоом квалитета;

58) *снабдевање на велико природним гасом* је продаја природног гаса купцима ради даље продаје, осим продаје крајњим купцима;

59) *снабдевање природним гасом* је продаја природног гаса купцима за њихове потребе или ради препродаје;

60) *снабдевач на велико природним гасом* је енергетски субјект који обавља енергетску делатност снабдевања на велико природним гасом;

61) *снабдевач природним гасом* је енергетски субјект који обавља енергетску делатност снабдевања природним гасом;

62) *сопствена потрошња оператора транспортног система, оператора дистрибутивног система и оператора складишта* је потрошња природног гаса, неопходна за рад система;

63) *тачка интерконекције* је физичка односно виртуелна тачка која повезује суседне улазно-излазне системе односно улазно-излазни систем са интерконектором, када је на таквој тачки омогућено уговарање капацитета;

64) *техничко руковођење* су стручни послови организације и контроле функционисања и одржавања цевоводног система или његовог дела, односно погона, као и руковођење радом лица која рукују и одржавају цевоводе;

65) *транспорт природног гаса* је преношење природног гаса транспортним системом до крајњих купца или другог транспортног система, дистрибутивних система или складишта природног гаса, а не обухвата снабдевање;

66) *прећа земље* су земље који нису државе чланице Европске уније ни потписнице Уговора о оснивању Енергетске заједнице;

67) *уговор „узми или плати“* је уговор којим се снабдевач обавезује да испоручи уговорене количине природног гаса, а купац да плати те количине без обзира да ли их је преузео;

68) *уговорно загушење* је стање у транспортном систему када обим захтева за непрекидним капацитетима превазилази технички капацитет транспортног система природног гаса;

69) *унутрашње гасне инсталације* су: цевоводи, спојни водови, припадајућа запорна, регулациона и сигурносна арматура и опрема која почиње иза излазне противпожарне славине мерно-регулационе станице на којој се природни гас предаје купцу, а закључно са врхом канала за одвод продуката сагоревања, осим апарата на гасовита горива;

70) *физичко загушење* је стање у ком степен потражње за стварином испоруком природног гаса премашује технички капацитет система за природни гас у одређеном временском периоду;

71) *хоризонтално интегрисано предузеће* је енергетски субјект који поред једне од енергетских делатности у области природног гаса обавља и најмање једну од делатности која није у области природног гаса;

72) *цевовод* је функционално спојен низ цеви са припадајућом арматуром и опремом, које су повезане и постављене на прописан начин који служи за преношење природног гаса;

73) *централни регистар опреме под притиском* је јединствени електронски информациони систем министарства надлежног за послове енергетике (у даљем тексту: Министарство) са подацима о појединачној опреми под притиском високог нивоа опасности.

Сви изрази у овом закону употребљени у мушком роду подразумевају се и у женском роду и обрнуто.

Остали изрази употребљени у овом закону имају значење одређено законом којим се уређује енергетика.

II. ОБАВЉАЊЕ ЕНЕРГЕТСКИХ ДЕЛАТНОСТИ

Енергетске делатности

Члан 3.

Енергетске делатности које се уређују овим законом су:

- 1) транспорт и управљање транспортним системом за природни гас;
- 2) складиштење и управљање складиштем природног гаса;

3) дистрибуција и управљање дистрибутивним системом за природни гас;

4) снабдевање природним гасом;

5) снабдевање на велико природним гасом;

6) јавно снабдевање природним гасом.

Енергетске делатности из става 1. тач. 1), 2), 3) и 6) овог члана су делатности од општег интереса у складу са посебним законом и обављају се као регулисане делатности.

Енергетске делатности из става 1. тач. 4) и 5) овог члана обављају се у складу са тржишним принципима.

Енергетске делатности из става 1. овог члана може да обавља правно лице или предузетник који има лиценцу за обављање енергетске делатности у складу са законом којим се уређује енергетика, ако овим законом није другачије прописано.

Енергетске делатности из става 2. овог члана може да обавља друштво капитала чији је једини власник Република Србија, зависно друштво чији је једини власник то друштво капитала, као и правно лице или предузетник коме је Влада поверила обављање те делатности у складу са посебним законом.

Раздвајање рачуна

Члан 4.

Енергетски субјект који обавља једну или више регулисаних енергетских делатности из члана 3. став 1. овог закона или који поред тих регулисаних енергетских делатности обавља и друге делатности, дужан је да у циљу избегавања дискриминације, међусобног субвенционисања и поремећаја конкуренције у својим рачуноводственим интерним обрачунама води засебне рачуне за сваку од регулисаних енергетских делатности и збирно за све друге делатности.

Енергетски субјект из става 1. овог члана дужан је да сачини годишњи биланс стања и биланс успеха за сваку делатност појединачно, у складу са овим законом, као и законом којим се уређује положај привредних друштава, законом којим се уређује рачуноводство и законом којим се уређује ревизија. Приход од власништва над транспортним или дистрибутивним системом мора бити специфициран у рачунима.

Енергетски субјект из става 1. овог члана који има обавезу ревизије годишњих финансијских извештаја у складу са законом, дужан је да обезбеди ревизију годишњих финансијских извештаја која треба да потврди поштовање начела избегавања дискриминације и међусобног субвенционисања. Годишњи финансијски извештаји и извештаји ревизора морају се објавити на интернет страници енергетског субјекта.

Енергетски субјект из става 1. овог члана, дужан је да у свом општем акту о рачуноводству и рачуноводственим политикама утврди правила за распоређивање заједничких билансних позиција које ће примењивати при изради рачуноводствених интерних обрачуна по делатностима.

Оператори система дужни су да обезбеде тајност комерцијално осетљивих и пословних података енергетских субјеката и купаца природног гаса, као и тајност комерцијално осетљивих података и информација о својим активностима, у складу са овим законом и другим прописима.

Члан 5.

У циљу обезбеђивања сигурности снабдевања природним гасом, енергетски субјекти који обављају енергетске делатности из члана 3. став 1. овог закона, дужни су да обезбеде довољне количине природног гаса потребне за живот и рад грађана и пословање привредних субјеката и њихово снабдевање природним гасом на сигуран, поуздан и квалитетан начин, уважавајући критеријум економичности испоруке.

Члан 6.

Енергетски субјекти који обављају енергетске делатности из члана 3. став 1. тач. 1)–3) овог закона морају да имају:

1) најмање једно запослено лице са положеним стручним испитом из члана 113. овог закона за обављање послова техничког руковођења у објектима за транспорт, дистрибуцију и складиштење природног гаса;

2) најмање три запослена лица са положеним стручним испитом из члана 113. овог закона за обављање послова руковања у објектима за транспорт, дистрибуцију и складиштење природног гаса;

3) најмање три запослена лица са положеним стручним испитом из члана 113. овог закона за обављање послова одржавања у објектима за транспорт, дистрибуцију и складиштење природног гаса.

Програм недискриминаторног понашања

Члан 7.

Оператор система који послује унутар вертикално интегрисаног предузећа и власник транспортног система који је део вертикално интегрисаног предузећа, доноси Програм недискриминаторног понашања који садржи мере којима се спречава дискриминаторно понашање, обавезе запослених и правила понашања у остваривању недискриминације, ефикасно вршење надзора и редовно извештавање и одређује лице одговорно за надзор над спровођењем овог програма.

Одговорно лице из става 1. овог члана дужно је да састави годишњи извештај о предузетим мерама за остварење програма из става 1. овог члана, да га достави Агенцији и да га објави на интернет страници оператора система, односно вертикално интегрисаног предузећа.

На основу извештаја из става 2. овог члана Агенција може захтевати измену програма из става 1. овог члана.

III. ТРАНСПОРТ ПРИРОДНОГ ГАСА И УПРАВЉАЊЕ ТРАНСПОРТНИМ СИСТЕМОМ

Члан 8.

Транспортни систем природног гаса јесте мрежа гасовода максималног радног притиска већег од 16 бар, осим доводних гасовода, укључујући и лајнлак (у даљем тексту: транспортни систем).

Оператор транспортног система

Члан 9.

Делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас обавља оператор транспортног система, са правима и обавезама утврђеним овим законом.

Оператор транспортног система послује у складу са принципима објективности, транспарентности и недискриминације, поштујући услове из закона и прописа донетих на основу овог закона.

Организовање оператора транспортног система

Члан 10.

Оператор транспортног система може бити организован као:

- 1) оператор транспортног система у складу са чл. 11. и 12. овог закона;

- 2) независни оператор система у складу са чл. 14–18. овог закона или

- 3) независни оператор транспорта у складу са чл. 19–25. овог закона.

Оператор транспортног система

Члан 11.

Оператор транспортног система је власник транспортног система.

Оператор транспортног система мора бити самостално правно лице које није део вертикално интегрисаног предузећа и независан је од обављања делатности производње и снабдевања природним гасом.

Члан 12.

Независност оператора транспортног система остварује се на начин да исто лице или лица нису овлашћена да:

- 1) директно или индиректно управљају субјектима који обављају делатност производње или снабдевања и истовремено директно или индиректно управљају или имају било која друга права над оператором транспортног, односно преносног система или транспортним, односно преносним системом;

- 2) директно или индиректно управљају над оператором транспортног, односно преносног система или транспортним, односно преносним системом и истовремено директно или индиректно управљају или имају било која друга права над субјектима који обављају делатност производње или снабдевања;

3) именују чланове надзорног одбора или друге органе управљања, као и законске заступнике оператора транспортног, односно преносног система и истовремено директно или индиректно управљају или имају било која друга права над субјектима који обављају делатност производње или снабдевања;

4) истовремено буду чланови надзорног одбора или других органа управљања, или законски заступници оператора транспортног, односно преносног система и субјектата који обављају делатности производње или снабдевања.

Одредбе става 1. тач. 1)–3) овог члана посебно се односе на:

1) право гласа;

2) право именовања чланова надзорног одбора или других органа управљања или законских заступника;

3) поседовање већинског удела у власничкој структури.

Под субјектом који обавља делатност производње, односно снабдевања из става 1. овог члана сматра се произвођач, односно снабдевач природног гаса и произвођач, односно снабдевач електричном енергијом.

Комерцијално осетљиви подаци којима располаже оператор транспортног система који је био део вертикално интегрисаног предузећа, односно његови запослени не смеју бити доступни субјектима који обављају било коју од делатности производње и снабдевања.

Представник Републике Србије у скупштини енергетског субјекта који обавља делатност транспорта природног гаса и управљања транспортним системом за природни гас, именује се у складу са законом којим се уређује енергетика.

Представник Републике Србије у скупштини енергетског субјекта из става 1. овог члана, мора испуњавати најмање услове прописане законом којим се уређује енергетика.

Представник Републике Србије у скупштини енергетског субјекта који обавља делатност снабдевања природним гасом, а чији је оснивач Република Србија, је министар надлежан за послове енергетике (у даљем тексту: Министар).

Члан 13.

Изузетно од члана 11. овог закона, ако је транспортни систем пре рока одређеног Уговором о оснивању Енергетске заједнице припадао вертикално интегрисаном предузећу, оператор транспортног система може се организовати или као независни оператор система у складу са чл. 14–18. овог закона или као независни оператор транспорта у складу са чл. 19–25. овог закона.

Независни оператор система

Члан 14.

Уколико је транспортни систем припадао вертикално интегрисаном предузећу пре рока одређеног Уговором о оснивању Енергетске заједнице, може се на предлог власника транспортног система именovati независни оператор система и у том случају се не примењују одредбе члана 12. ст. 2–5. овог закона.

Именоване независног оператора система спроводи се у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице.

Независни оператор система из члана 13. овог закона дужан је да:

1) испуњава услове прописане чланом 12. став 1. овог закона;

2) има запослене, финансијска, материјална и техничка средства неопходна за обављање делатности транспорта природног гаса;

3) придржава се десетогодишњег плана развоја транспортног система из члана 37. овог закона;

4) обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом, у складу са овим законом.

Дужности независног оператора система

Члан 15.

Независни оператор система поред дужности из члана 35. овог закона дужан је и да:

1) одобрава и плаћајује приступ треће стране систему у складу са одредбама овог закона;

2) управља, одржава и развија транспортни систем;

3) планира инвестиције тако да обезбеди дугорочну способност транспортног система да испуни рационалне захтеве за транспортом природног гаса.

Независни оператор система дужан је да развија транспортни систем и одговоран је за планирање, изградњу и пуштање у рад нове инфраструктуре.

Дужности власника транспортног система

Члан 16.

Власник транспортног система на коме делатност транспорта и управљања транспортним системом обавља независни оператор система дужан је да:

1) обезбеди сву релевантну сарадњу и подршку независном оператору система у сврху испуњења његових задатака, укључујући посебно све релевантне информације;

2) на основу одлуке независног оператора система финансира инвестиције које су предвиђене десетогодишњим планом развоја из члана 37. овог закона или да сагласност да инвестиције финансира друга заинтересована страна укључујући и независног оператора система. Релевантне финансијске аранжмане одобрава Агенција. Пре доношења таквог одобрења, Агенција се консултује са власником транспортног система, независним оператором система и другим заинтересованим странама;

3) измирује обавезе које се односе на транспортни систем, али не и обавезе које се односе на послове независног оператора система;

4) обезбеди гаранције које ће омогућити финансирање развоја транспортног система, осим инвестиција за које је у складу са тачком 2) овог члана дао сагласност да финансирање преузме друга заинтересована страна укључујући и независног оператора система.

Власник транспортног система, којим управља независни оператор транспортног система, није одговоран за одобрење приступа треће стране и управљање тим приступом, нити за планирање инвестиција.

Члан 17.

Власник транспортног система који је део вертикално интегрисаног предузећа мора бити независан у погледу правне форме, организације и одлучивања од осталих делатности које нису везане за транспорт природног гаса.

Независност власника транспортног система из става 1. овог члана остварује се на начин да:

1) чланови органа управљања субјекта који је власник транспортног система не смеју да буду чланови органа управљања или запослени у предузећу које обавља делатност производње или снабдевања природним гасом;

2) су чланови органа управљања субјекта који је власник транспортног система независни у погледу одлучивања;

3) доноси и прати спровођење програма из члана 7. овог закона.

Чување поверљивих информација независног оператора система и власника транспортног система

Члан 18.

Независни оператор система и власник транспортног система, дужни су да чувају поверљивост комерцијално осетљивих информација добијених током свог пословања, као и да спрече да информације о сопственом пословању које су од комерцијалног значаја буду расположиве на дискриминаторан начин.

Информације из става 1. овог члана не смеју бити расположиве осталим деловима вертикално интегрисаног предузећа, осим ако је то неопходно за њихово обављање делатности. Власник транспортног система, и други делови вертикално интегрисаног предузећа не могу имати заједничке службе, осим служби за обављање административних или информатичких послова.

Обавезе из става 1. овог члана неће негативно утицати на ефикасну конкуренцију и функционисање тржишта.

Независни оператор транспорта

Члан 19.

Уколико је транспортни систем припадао вертикално интегрисаном предузећу пре рока одређеног Уговором о оснивању Енергетске заједнице, може се на предлог вертикално интегрисаног предузећа именovati независни оператор транспорта и у том случају се не примењује члан 12. овог закона.

Именоване независног оператора транспорта спроводи се у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице.

Независни оператор транспорта дужан је да има запослене, финансијска, материјална и техничка средства неопходна за обављање делатности транспорта и управљања транспортним системом, укључујући транспортни систем и власник је транспортног система.

Није дозвољено радно ангажовање запослених или пружање услуга између независног оператора транспорта и других делова вертикално интегрисаног предузећа, осим ако:

1) пружање тих услуга не доводи до дискриминације корисника транспортног система;

2) су услови за пружање тих услуга уређени програмом из члана 24. овог закона.

На захтев независног оператора транспорта вертикално интегрисано предузеће дужно је да благовремено независном оператору транспорта обезбеди одговарајућа финансијска средства за будуће инвестиције и/или за замену постојећих средстава неопходних за обављање енергетске делатности.

Привредна друштва вертикално интегрисаног предузећа која обављају делатност производње или снабдевања природним гасом не могу директно и индиректно имати удео у независном оператору транспорта.

Независни оператор транспорта не може имати директан и индиректан удео у привредном друштву вертикално интегрисаног предузећа које обавља делатност производње или снабдевања природним гасом, и не може имати право на дивиденде или било коју другу финансијску добит друштва.

Независни оператор транспорта мора бити организован у складу са законом којим се уређују привредна друштва.

Независни оператор транспорта мора се у погледу пословног идентитета, комуникације, заштитног знака и просторија разликовати од вертикално интегрисаног предузећа или било ког његовог дела.

Независни оператор транспорта не може имати заједничке информационе системе или опрему, просторије и системе заштите информација са било којим делом вертикално интегрисаног предузећа, и не може ангажовати ниста лица за информационе системе, опрему и системе заштите информација.

Ревизију финансијских извештаја независног оператора транспорта не може да спроводи исти ревизор који спроводи ревизију финансијских извештаја вертикално интегрисаног предузећа или његовог дела.

Члан 20.

Независни оператор транспорта поред дужности из члана 35. овог закона дужан је да:

1) пред Агенцијом, корисницима система и осталим учесницима на тржишту испуњава својство оператора транспортног система;

2) одобрава и наплаћује приступ треће стране систему, у складу са одредбама овог закона на принципима недискриминације;

3) наплаћује услугу транспорта у складу са одредбама овог закона;

4) управља, одржава и развија транспортни систем;

5) планира инвестиције тако да обезбеди дугорочну способност транспортног система да испуни рационалне захтеве за транспортом природног гаса;

6) има самосталне правне, рачуноводствене службе и службу информационих технологија, независно од било ког дела вертикално интегрисаног предузећа.

Члан 21.

Не доводећи у питање одредбе члана 23. овог закона, независни оператор транспорта самостално доноси одлуке о средствима неопходним за управљање, одржавање, развој и изградњу транспортног система, као и одлуке о кредитним задужењима и повећању капитала, независно од вертикално интегрисаног предузећа.

Сви комерцијални и финансијски односи између вертикално интегрисаног предузећа и независног оператора транспорта морају бити засновани на принципу транспарентности и недискриминације.

Независни оператор транспорта доставља Агенцији на увид све своје комерцијалне и финансијске уговоре са вертикално интегрисаним предузећем.

Независни оператор транспорта обавештава Агенцију о расположивим финансијским средствима за планиране инвестиције.

Члан 22.

Чланови органа управљања независног оператора транспорта могу да буду лица која:

1) нису директно или индиректно ангажована од стране других делова вертикално интегрисаног предузећа или његових већинских акционара;

2) у периоду од три године пре именовања нису директно или индиректно били ангажовани од стране других делова вертикално интегрисаног предузећа или његових већинских акционара;

3) након прекида ангажовања од стране оператора транспортног система не заузимају никакав професионални положај и не обављају дужност, немају пословни удео или пословне односе са другим деловима вертикално интегрисаног предузећа, као ни са његовим већинским власником у периоду од најмање четири године;

4) немају власнички удео и не остварују другу директну или индиректну финансијску корист од било ког дела вертикално интегрисаног предузећа, а њихова зарада не сме да зависи од активности или пословних резултата вертикално интегрисаног предузећа.

Предлог за именовање чланова органа управљања независног оператора транспорта мора доставити Агенцији, укључујући и услове који се односе на време, трајање и престанак мандата, као и материјална и друга права.

У року од три недеље од дана пријема предлога из става 2. овог члана Агенција може дати примедбе на предлог одлуке о именовању, и то ако:

1) постоји сумња у професионалну независност члана органа управљања у смислу става 1. овог члана, као и услове запошљавања, укључујући зараду и остала материјална права;

2) у случају претвременог престанка мандата постоји сумња по питању оправданости тог претвременог престанка.

Одредбе става 2. и става 3. тачка 2) овог члана примењују се и на лица запослена на руководелим местима и лица директно подређена њима, а која се односе на управљање, одржавање, изградњу или развој транспортног система.

Одредбе става 1. тачка 2) овог члана примењују се на најмање половину плус једног члана органа управљања, а друга лица органа управљања могу бити лица која у периоду од шест месеци пре именовања нису директно или индиректно била ангажована од стране других делова вертикално интегрисаног предузећа или његових већинских акционара.

Члан 23.

Чланове надзорног одбора, односно скупштине акционара независног оператора транспорта могу да чине представници вертикално интегрисаног предузећа, представници акционара треће стране и представници других заинтересованих страна, као што су запослени независног оператора транспорта.

Тело из става 1. овог члана доноси одлуке које утичу на вредност имовине независног оператора транспорта, сагласности на годишње и дугорочне финансијске планове, ниво задужења независног оператора транспорта и износ добити која се исплаћује.

Одредбе члана 22. став 1. тач. 2)–4) овог закона примењују се најмање на половину чланова тела из става 1. овог члана уманеног за један, а право Агенције из члана 22. став 3. тачка 2) овог закона примењује се на све чланове тела из става 1. овог члана.

Програм недискриминаторног понашања

Члан 24.

Независни оператор транспорта дужан је да донесе и спроведе Програм недискриминаторног понашања из члана 7. овог закона.

Програмом недискриминаторног понашања се утврђују посебне обавезе запослених у испуњавању тих циљева.

На Програм недискриминаторног понашања сагласност даје Агенција.

Члан 25.

Орган управљања именује правно или физичко лице задужено за праћење Програма недискриминаторног понашања ако испуњава услове из члана 12. став 1. тач. 1)–3) овог закона, уз претходну сагласност Агенције.

Орган управљања може разрешити лице задужено за праћење Програма недискриминаторног понашања уз претходну сагласност Агенције.

Агенција може одбити предлог за именовање ако лице није довољно независно или нема потребне професионалне капацитете. Лице из става 1. овог члана дужно је да:

1) прати спровођење Програма недискриминаторног понашања;
2) састави годишњи извештај о предузетим мерама за остварење Програма недискриминаторног понашања и достави га Агенцији;

3) поднесе извештај органу управљања и да препоруке везане за Програм недискриминаторног понашања и његову примену;

4) благовремено обавештава Агенцију о свакој битној повреди одредаба Програма недискриминаторног понашања;

5) поднесе извештај Агенцији о свим комерцијалним и финансијским односима између вертикално интегрисаног предузећа и оператора транспортног система;

6) достави информације на захтев Агенције.

Лице задужено за праћење Програма недискриминаторног понашања доставља Агенцији предлоге одлука о реализацији појединачних инвестиција у транспортни систем пре достављања органу управљања.

Ако орган управљања не усвоји одлуке што би за последицу имало спречавање или одлагање инвестиција које су у оквиру десетогодишњег плана развоја транспортног система биле предвиђене да се реализују у наредне три године, лице задужено за праћење Програма недискриминаторног понашања дужно је да о томе одмах обавести Агенцију.

Агенција даје сагласност на услове којима се дефинише мандат или запошљавање лица задуженог за праћење Програма недискриминаторног понашања, укључујући и трајање његовог мандата или радног односа, којима се обезбеђује његова независност, укључујући и обезбеђење свих елемената који су му неопходни да испуни своје дужности.

Током трајања мандата, лице задужено за праћење Програма недискриминаторног понашања не сме имати други професионални ангажман, одговорност или интерес, директно или индиректно, у са било којим делом вертикално интегрисаног предузећа или са његовим већинским акционарима.

Лице задужено за праћење Програма недискриминаторног понашања може да присуствује свим састанцима руководства или органа управљања независног оператора транспорта, надзорног одбора и скупштине, који су обавезни да га обавесте о заказаним састанцима и доставе материјал неопходан за састанак.

Лице задужено за праћење Програма недискриминаторног понашања присуствује свим састанцима на којима се разматрају следећа питања:

1) услови за приступ систему за транспорт природног гаса, а посебно у вези са ценом приступа систему, услуге везане за приступ систему, расподела капацитета и управљање преносителством, транспарентност, балансирање и секундарно тржиште;

2) текући пројекти који се односе на управљање, одржавање и развој транспортног система, укључујући инвестиције у нове интерконекторе и прикључке;

3) куповина и продаја природног гаса за потребе обезбеђивања сигурног рада транспортног система, обезбеђивања сопствене потрошње природног гаса, балансирања система и надокнаду губитака у транспортном систему.

Лице задужено за праћење Програма недискриминаторног понашања прати усклађеност независног оператора транспорта са одредбама овог закона које се односе на поверљивост независног оператора транспорта и власника транспортног система.

Лице задужено за праћење Програма недискриминаторног понашања има приступ свим битним подацима и службама независног оператора транспорта, као и свим информацијама које су му неопходне за испуњавање прописаних задатака.

Лице задужено за праћење Програма недискриминаторног понашања има приступ службама независног оператора транспорта без претходне најаве.

Уз претходну сагласност Агенције орган управљања може да разрешити дужности лице задужено за праћење Програма недискриминаторног понашања. У случају недовољне независности или недовољних професионалних капацитета лица за праћење Програма недискриминаторног понашања Агенција може да захтева да се оно разреши дужности.

Сертификација и одређивање оператора транспортног система

Члан 26.

Пре него што правно лице добије лиценцу и тиме буде одређено за оператора транспортног система, мора бити сертифициковано у складу са овим законом.

У поступку сертификације утврђује се испуњеност услова, и то:

1) за оператора транспортног система у складу са чл. 11. и 12. овог закона;

2) за независног оператора система у складу са чл. 14–18. овог закона;

3) за независног оператора транспорта у складу са чл. 19–25. овог закона.

Поступак сертификације покреће се на:

1) захтев правног лица које још није сертифициковано као оператор транспортног система;

2) захтев Агенције ако правно лице не поднесе захтев за сертификацију или

3) образложен захтев Секретаријата Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице.

Члан 27.

Поступак сертификације спроводи Агенција и доноси одлуку о сертификацији оператора транспортног система у складу са овим законом и подзаконским прописом, донетим на основу закона којим се уређује енергетика, којим су уређени лиценца за обављање енергетске делатности и сертификација.

Члан 28.

Агенција је дужна да донесе прелиминарну одлуку о сертификацији оператора транспортног система у року од четири месеца од дана подношења захтева из члана 26. став 3. тач. 1) и 3) овог закона.

У случају да Агенција у року из става 1. овог члана не донесе одлуку из става 1. овог члана, сматра се да је сертификација одобрена.

ПРЕЛИМИНАРНУ одлуку о сертификацији оператора транспортног система са пратећом документацијом Агенција је дужна да без одлагања достави Секретаријату Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице, ради давања мишљења.

Ако у року од четири месеца од дана достављања прелиминарне одлуке о сертификацији Секретаријат Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице не достави мишљење сматра се да је сагласан са одлуком Агенције.

У року од два месеца од пријема мишљења Секретаријата Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице, Агенција доноси коначну одлуку о сертификацији оператора транспортног система, узимајући у обзир то мишљење.

Коначна одлука Агенције и мишљење Секретаријата Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице објављују се заједно у „Службеном гласнику Републике Србије” и на интернет страницима оператора транспортног система и Агенције.

У случају када коначна одлука Агенције одступа од мишљења Секретаријата Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице, Агенција заједно са одлуком и мишљењем из става 6. овог члана објављује и образложење за такву одлуку.

Члан 29.

Сертифицирани оператор транспортног система дужан је да обавести Агенцију о свим планираним променама које могу захтевати поновну процену испуњености захтева из члана 10. овог закона.

Агенција је дужна да непрекидно прати да ли сертифицирани оператор транспортног система испуњава захтеве из члана 10. овог закона и покреће нови поступак сертификације у следећим случајевима:

1) када је оператор транспортног система обавести о променама из става 1. овог члана;

2) када има сазнања о планираним променама које представљају разлог за нови поступак сертификације или које могу довести или су довеле до повреде одредби овог закона о раздвајању оператора транспортног система;

3) када Секретаријат Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице поднесе образложен захтев.

Члан 30.

Поступак сертификације из члана 29, овог закона спроводи се у складу са чл. 27. и 28. овог закона.

Члан 31.

Оператор транспортног система и произвођач природног гаса или енергетски субјекти који обављају делатност снабдевања електричном енергијом и природним гасом, дужни су да Агенцији доставе све податке и све документе неопходне за поступак сертификације оператора транспортног система.

Агенција је дужна да чува поверљивост комерцијално осетљивих података из става 1. овог члана.

Сертификација оператора транспортног система у вези са трећим земљама

Члан 32.

На поступак сертификације започет на основу захтева за сертификацију који подноси власник транспортног система или оператор транспортног система којег контролише особа или особе из треће државе или трећих држава, примењују се одредбе чл. 27. и 33. овог закона.

Агенција о захтеву без одлагања обавештава Министарство и Секретаријат Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице, као и о свим околностима које би могле имати за последицу да особа или особе из треће државе или трећих држава преузму контролу над транспортним системом или оператором транспортног система.

Оператор транспортног система дужан је да обавести Агенцију о свим околностима које би довеле до чињенице да лице или лица из треће земље или трећих земаља стекну контролу над оператором транспортног система или транспортним системом.

Члан 33.

Агенција ће одбити сертификацију оператора транспортног система који контролише једно или више лица из треће земље или трећих земаља, у случају да:

1) оператор транспортног система не испуњава захтеве из члана 10, овог закона;

2) додела сертификата угрожава сигурност снабдевања природним гасом Републике Србије и држава потписница Уговора о оснивању Енергетске заједнице.

Агенција ће при разматрању става 1. тачка 2) овог члана посебно узети у обзир одредбе:

1) међународног права и обавеза у вези са трећим земљама, укључујући и споразуме закључене са једном или више трећих земаља чији потписник је и нека од уговорних страна из Уговора о оснивању Енергетске заједнице, које произлазе из потврђених међународних уговора и односе се на питања сигурности снабдевања;

2) права и обавезе Републике Србије у вези са том трећом земљом који произлазе из споразума закључених са том земљом, као и уговори које је Република Србија потписала у поступку европских интеграција;

3) друге конкретне чињенице и околности у вези са конкретним случајем или трећом земљом.

Приликом доношења одлуке о сертификацији Агенција узима у обзир и мишљење Министарства о утицају на сигурност снабдевања Републике Србије или држава потписница Уговора о оснивању Енергетске заједнице.

Министарство може затражити од Агенције да донесе коначну одлуку у складу са мишљењем у случају да издавање сертификата угрожава сигурност снабдевања Републике Србије или држава потписница Уговора о оснивању Енергетске заједнице или представља опасност по безбедност Републике Србије.

У случају да коначна одлука није у складу са мишљењем Секретаријата Енергетске заједнице у складу са Уговором о

оснивању Енергетске заједнице, Агенција је дужна да објави и образложење за доношење такве одлуке на начин прописан чланом 28. овог закона.

Агенција има право да одбије захтев за сертификацију у случају да издавање сертификата угрожава сигурност снабдевања Републике Србије или држава потписница Уговора о оснивању Енергетске заједнице или представља опасност по безбедност Републике Србије.

Одговорности и дужности оператора транспортног система

Члан 34.

Оператор транспортног система одговоран је за:

1) сигуран и поуздан рад транспортног система и квалитет испоруке природног гаса;

2) безбедан рад транспортног система природног гаса;

3) управљање транспортним системом, на начин који обезбеђује сигурност испоруке природног гаса;

4) развој којим се обезбеђује дугорочна способност транспортног система да испуни рационалне захтеве за транспортом природног гаса;

5) координиран рад транспортног система са другим транспортним, односно дистрибутивним системима и складштем природног гаса;

6) балансирање система, ако је одговоран за уређивање и администрирање тржишта природног гаса;

7) недискриминаторни приступ транспортном систему;

8) исправност и поузданост мерења природног гаса на местима примопредаје у и из транспортног система.

Оператор транспортног система који има највећи број излаза са транспортног система одговоран је за уређивање и администрирање тржишта природног гаса.

Влада ће на предлог Министарства одредити оператора транспортног система из става 2. овог члана.

Члан 35.

Оператор транспортног система дужан је да:

1) одржава и развија транспортни систем;

2) донесе и примењује правила о раду транспортног система;

3) сваке године донесе план развоја транспортног система за период од најмање десет година и усклади га са планом развоја повезаних система и са захтевима за прикључење објеката складишта, произвођача и купаца;

4) сваке године донесе план инвестиција у транспортни систем за период од три године;

5) донесе Програм за обезбеђивање недискриминаторног понашања, одреди лице одговорно за надзор над спровођењем овог програма, услове мандата или запошљавања овог лица и сачини годишњи извештај;

6) набавља природни гас за потребе обезбеђивања сигурног рада система и за надокнаду губитака у транспортном систему на принципима минималних трошкова, транспарентности и недискриминације;

7) купује и продаје природни гас за потребе балансирања система, односно уравниотежења количине природног гаса коју је, за потребе корисника, преузео у транспортни систем у тачки улаза и испоручно са транспорта у тачки излаза, на принципима минималних трошкова, транспарентности и недискриминације;

8) користи лајнапак за потребе балансирања система, обезбеђивања сигурног рада система и за надокнаду губитака у транспортном систему;

9) балансира систем на принципима минималних трошкова, транспарентности и недискриминације;

10) предузима прописане мере безбедности у току коришћења транспортног система и других капацитета који су у функцији транспортног система;

11) доноси одлуку о цени за приступ транспортном систему у складу са законом којим се уређује енергетика и прописом из члана 42. тачка 5) овог закона;

12) одређује цену природног гаса за потребе балансирања система у складу са правилима о раду транспортног система;

13) не прави дискриминацију између корисника или група корисника транспортног система, а нарочито не фаворизује са њим повезане енергетске субјекте;

14) корисницима транспортног система пружа информације, како би остварили ефикасан приступ систему на принципима транспарентности и недискриминације;

15) обезбеди поверљивост комерцијално осетљивих информација добијених током обављања делатности и да информације које могу обезбедити предност на тржишту објављује на недискриминаторан начин;

16) прикупља и објављује податке и информације неопходне за испуњавање прописаних обавеза по питању транспарентности и праћењу тржишта природног гаса у складу са законом којим се уређује енергетика, овим законом и подзаконским актима донетим на основу овог закона и правилнима о раду транспортног система природног гаса;

17) крајњем купцу или његовом снабдевачу, на захтев крајњег купца, достави податке о потрошњи природног гаса у објектима тог купца на обрасцу и по поступку у складу са актом Агенције којим је прописан поступак остваривања права на приступ подацима о сопственој потрошњи купца природног гаса;

18) води евиденцију података потребних за утврђивање показатеља квалитета испоруке и снабдевања природним гасом и доставља Агенцији извештај у складу са правилнима о техничким и комерцијалним показатељима и регулисању квалитета испоруке и снабдевања природним гасом;

19) утврди техничко-технолошке услове за повезивање објеката, уређаја и постројења у јединствен систем;

20) прати сигурност испоруке и снабдевања и Министарству доставља податке за извештај о сигурности снабдевања;

21) предузима мере за повећање енергетске ефикасности и заштиту животне средине;

22) размењује информације неопходне за безбедно и сигурно функционисање система са другим операторима система;

23) сарађује са операторима других система и другим релевантним заинтересованим странама, у циљу успостављања регионалног тржишта природног гаса и либерализације тржишта;

24) Агенцији доставља податке и документацију неопходне за њен рад, у року који не може бити краћи од осам дана од дана пријема захтева, у складу са законом којим се уређује енергетика;

25) донесе акт о ценама нестандартних услуга, на који сагласност даје Агенција и који се објављује на интернет страници оператора система;

26) Агенцији доставља податке о промени снабдевача и степеноу отворености тржишта;

27) достави податке потребне за уређивање и администрацију тржишта природног гаса оператору транспортног система из члана 34. став 2. овог закона;

28) у зависности од степена одступања од прописаног квалитета испоруке, плати накнаду крајњем купцу у складу са правилнима из члана 146. овог закона;

29) поступа у складу са дужностима прописаним овим законом, прописима донетим на основу овог закона, законом којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије, као и законом којим се уређују енергетска ефикасност и рационална употреба енергије;

30) уређује друга питања неопходна за рад транспортног система.

Оператор транспортног система природног гаса чији је оснивач Република Србија дужан је и да:

1) на основу општих годишњих циљева у складу са законом којим се уређује енергетика дефинише и разради посебне циљеве са кључним показатељима учинка и идентификује ризике за остварење тих циљева;

2) достави Републичкој комисији ради давања сагласности средњорочни и годишњи план пословања у складу са законом којим се уређује енергетика.

Дужности из става 1. тач. 6), 7), 8) и 11) овог члана има само оператор транспортног система који је одговоран за уређивање и администрацију тржишта природног гаса.

Члан 36.

Оператор транспортног система не може да купује и продаје природни гас осим у случају обезбеђивања потребних количина природног гаса за прво пуњење система, сопствену потрошњу природног гаса, балансирање система и надокнаду губитака у транспортном систему.

Развој транспортног система и овлашћење за доношење инвестиционих одлука

Члан 37.

Оператор транспортног система дужан је да сваке године поднесе Агенцији на сагласност десетогодишњи план развоја транспортног система у складу са Стратегијом развоја енергетике Републике Србије и Програмом остваривања Стратегије развоја енергетике Републике Србије, који су уређени законом којим се уређује енергетика, базиран на прогнозираним потребама за природним гасом и консултацијама са свим заинтересованим странама.

При изради десетогодишњег плана развоја оператор транспортног система узима у обзир планирану производњу, потрошњу и размену природног гаса са другим земљама.

План из става 1. овог члана мора бити усаглашен са планом развоја повезаних транспортних система, производње природног гаса, складишта и дистрибутивних система.

Десетогодишњи план развоја транспортног система садржи ефикасне мере ради обезбеђења стабилности система и сигурности снабдевања.

План из става 1. овог члана са трогодишњим планом инвестиција треба да:

- 1) укаже на потребе за изградњом и реконструкцијом најважније инфраструктуре транспортног система коју треба изградити или реконструисати у наредних десет година;
- 2) садржи све инвестиције за које је донета одлука о реализацији и које су у току, као и инвестиције које ће се реализовати у периоду од наредне три године;
- 3) одреди рокове за реализацију свих инвестиционих пројеката;
- 4) садржи ефикасне мере којима се остварује адекватност система и сигурност снабдевања.

Члан 38.

Агенција је дужна да организује консултације о плану из члана 37. став 1. овог закона са постојећим и потенцијалним корисницима система, на непристрасан и транспарентан начин, о чему мора објавити резултат, а посебно могуће потребе за инвестицијама.

Агенција може да захтева од потенцијалних корисника који учествују у консултацијама да образложе да су потенцијални корисници.

Агенција је дужна да проверава да ли десетогодишњи план развоја транспортног система обухвата све потребе за улагањем које су утврђене у поступку консултација.

Агенција може од оператора система захтевати да измени и допуни десетогодишњи план развоја.

Агенција је дужна да након давања сагласности на план из члана 37. став 1. овог закона на својој интернет страници објави резултате консултација и евентуалне измене десетогодишњег плана развоја.

Агенција прати и оцењује реализацију десетогодишњег плана развоја транспортног система.

Члан 39.

У случају да оператор транспортног система не реализује инвестицију коју је требало да реализује у року од три године у складу са планом из члана 37. овог закона, осим ако су у питању разлози ван његове контроле, Агенција ће предузети једну од следећих мера да би осигурала реализацију планираних инвестиција ако су те инвестиције још увек неопходне на основу најновијег десетогодишњег плана развоја:

- 1) да затражи од оператора транспортног система реализацију предметне инвестиције;
- 2) да организује тендерску процедуру за избор најповољнијег инвеститора заинтересованог за предметну инвестицију;
- 3) да обавезе оператора транспортног система да прихвати повећање капитала ради финансирања неопходне инвестиције и да дозволи независном инвеститору да учествује у том капиталу.

Напредни мерни системи

Члан 40.

Оператор транспортног система утврђује техничке захтеве за увођење разних облика напредних мерних система и анализира

техничку и економску оправданост увођења напредних система мерења, ефекте на развој тржишта и користи за појединачне категорије крајњих купаца природног гаса.

На основу анализе из става 1. овог члана, оператор транспортног система ће изградити план имплементације економски оправданих облика напредних мерних система и доставити га Агенцији ради прибављања мишљења.

Оператор транспортног система ће планом развоја система обухватити увођење напредних мерних система у складу са планом имплементације, за период за који се план развоја доноси.

Планом имплементације из става 2. овог члана, оператор транспортног система ће обухватити сва места примопредаје са транспортног система.

Правила о раду транспортног система природног гаса

Члан 41.

Правилима о раду транспортног система природног гаса уређују се:

- 1) начин планирања развоја транспортног система;
- 2) технички услови за прикључење на транспортни систем;
- 3) услови за поуздан и сигуран рад транспортног система;
- 4) одржавање објеката;
- 5) мерење и захтеви у погледу мерне опреме;
- 6) приступ транспортном систему;
- 7) инструменти обезбеђења плаћања и критеријуми за утврђивање износа и периода за који се тражи, начин обрачуна и плаћања;
- 8) расподела капацитета на принципу недискриминације и транспарентности;
- 9) секундарна трговина капацитетима;
- 10) поступци управљања загушењима;
- 11) размена информација о процени дневних преузимања корисника система и других података;
- 12) расподела испоручених дневних количина природног гаса по корисницима и извештавање корисника система;
- 13) виртуелна тачка у систему у којој корисници могу променити права власништва на природном гасу и обавештавање о трговини природним гасом;
- 14) номинације, реноминације, упаривање;
- 15) начин размене и усаглашавања података, информација и услова рада са другим операторима система;
- 16) балансирање система, обрачун и плаћање накнаде за неустрајност балансирања;
- 17) услови за утврђивање унутар дневних обавеза;
- 18) ограничење и прекид капацитета;
- 19) управљање у случају поремећаја у систему;
- 20) објављивање података и техничких информација;
- 21) размена обавештења између оператора транспортног система и корисника система;
- 22) врста и начин достављања података које учесници на тржишту достављају оператору система;
- 23) права и обавезе корисника и оператора транспортног система;
- 24) процедура решавања спорова из уговора о транспорту;
- 25) модел уговора о транспорту и друга питања неопходна за рад транспортног система и функционисање и администрирање тржишта.

Одредбе става 1. тач. 13) и 16) овог члана примењују се само на оператора транспортног система који је одговоран за уређивање и администрирање тржишта природног гаса.

Правила из става 1. овог члана објављују се на интернет страници оператора транспортног система природног гаса и Агенције.

Агенција објављује одлуку о давању сагласности на правила из става 1. овог члана у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Мрежна правила

Члан 42.

Влада, на предлог Министарства, уређује мрежна правила која се односе на приступ мрежи за транспорт природног гаса на националном, регионалном и европском тржишту природног гаса, у вези са:

- 1) прорачуном и расподелом капацитета за транспорт природног гаса;

- 2) поступцима за управљање загушењима и објављивању података и техничких информација за приступ систему за транспорт природног гаса;

- 3) међусобном сарадњом оператора транспортних система и правилним за размену података за рад међусобно повезаних система за транспорт гаса;

- 4) балансирањем транспортног система за природни гас;

- 5) правилним у вези са хармонизованим тарифама за транспорт гаса.

Члан 43.

Прописом из члана 42. тачка 1) овог закона уређују се мрежна правила у вези са прорачуном и расподелом капацитета, успостављање механизма за расподелу постојећих и додатних капацитета, начин сарадње суседних оператора транспортних система у циљу расподеле и уговарања транспортних капацитета узимајући у обзир општа комерцијална и техничка правила расподеле капацитета, стандардне механизме за расподелу капацитета која обухвата поступах аукција на тачкама интерконеције и стандардне капацитетне производе које се на тим аукцијама нуде и расподељују, алтернативни механизам расподеле додатних капацитета и друга питања од значаја за прорачун и расподелу капацитета за транспорт природног гаса.

Прописом из члана 42. тачка 2) овог закона уређују се мрежна правила у вези са поступцима за управљање загушењима и објављивање података и техничких информација за приступ систему за транспорт природног гаса, поступци за управљање загушењима, информације и рокови у којима се оне објављују ради пружања услуга у вези са приступом систему за транспорт природног гаса.

Прописом из члана 42. тачка 3) овог закона уређују се мрежна правила у вези са међусобном сарадњом оператора транспортних система и правилним за размену података за рад међусобно повезаних система за транспорт гаса.

Прописом из члана 42. тачка 4) овог закона уређују се мрежна правила у вези са балансирањем система (балансна правила), укључујући правила о процедурама за номиновање, накнадама за дебаланс, процесима измирења у вези са дневним накнадама за дебаланс и оперативном балансирању између оператора система за транспорт природног гаса.

Прописом из члана 42. тачка 5) овог закона уређују се мрежна правила за примену методологије за утврђивање референтне цене, захтеви за спровођење јавних консултација и објављивање информација у вези са методологијом за одређивање референтне цене (цене приступа транспортном систему за непрекидни годишњи капацитет) и правила за обрачун резервних цена за стандардне капацитетне производе.

Члан 44.

Прописи из члана 42. овог закона примењују се на свим тачкама интерконеције које су интерконејтори који повезују систем за транспорт природног гаса у Републици Србији са транспортним системом суседне потписнице Уговора о оснивању Енергетске заједнице и транспортним системом државе чланице.

Члан 45.

Агенција је овлашћена да:

- 1) у складу са прописом из члана 42. тачка 1) овог закона:

(1) одлучује о предузимању примерених мера којима се ограничава право одређеног корисника система да унапред захтева капацитет на тачкама интерконеције унутар Републике Србије, као и да у циљу спречавања затварања низгасног тржишта захтева издавање већег процента капацитета са крајним трајањем ради његове расподеле;

(2) одређује ниво фактора за дати ниво понуде пројекта додатног капацитета транспортног система и одлучује о издавању дела додатног капацитета од расподеле на тачкама интерконеције ако оцени да је потребно;

(3) даје сагласност на предлог пројекта додатног капацитета и објављује усаглашену одлуку о предлогу пројекта са образложењем на својој интернет страници;

(4) даје сагласност на примену алтернативног механизма расподеле капацитета, на висину накнаде за покривање стварних трошкова спровођења поступка испитивања интересовања тржишта,

усплашених механизме за прераспodelу прихода од додатног капацитета као и споразуме оператора транспортних система којима се уговара скраћење минималног рока за најаву прекида;

2) у складу са прописом из члана 42. тачка 2) овог закона донесе акт о престанку примене непрекидног дан унапред „користи или изгуби“ механизма на одређеној тачки интеркoneкције, о престанку примене програма прекомерне понуде и повратног откупа захтева, о примени ограничења у погледу измене номинације и акт којим обавезује оператора транспортног система да у случају уговорног загушења расподељује целокупни или део дугорочног неискоришћеног капацитета корисника система.

3) у складу са прописом из члана 42. тачка 3) овог закона:

(1) одлучује о мерама за уклањање ограничења у прекограничној трговини насталих због одступања од прописаног квалитета природног гаса;

(2) даје сагласност на споразуме оператора транспортног система о примени мера за уклањање ограничења прекограничне трговине због разлика у квалитету природног гаса или разлика у поступцима одоризације гаса, као и на предлоге оператора транспортног система за уклањање ограничења у прекограничној трговини;

4) у складу са прописом из члана 42. тачка 4) овог закона:

(1) одређује у зони балансирања страну која врши процене дневних количина природног гаса испоручених на местима испоруке без дневног мерења;

(2) одобрава примену привремених мера за балансирање;

(3) одобрава примену балансирањих услуга;

(4) даје сагласност оператору транспортног система да тргује природном гасом у суседној зони балансирања.

Агенција може да доноси и друге одлуке, сагласности и одобрења на која је овлашћена прописима из члана 42. тач. 1)–4) овог закона.

Када оператор транспортног система уреди у правилним о раду транспортног система спровођење појединачних захтева утврђених у прописима из члана 42. тач. 1)–4) овог закона за које је прописана обавеза прибављања одобрења, сагласности или другог акта Агенције, Агенција о примени тих захтева одлучује једином актом којим даје сагласност на правила о раду транспортног система природног гаса.

Агенција може да захтева од оператора транспортног система да измени правила о раду транспортног система.

Члан 46.

Агенција у складу са законом којим се уређује енергетика, овим законом и прописом из члана 42. тачка 5) овог закона:

1) доноси методологију за одређивање цене приступа транспортном систему за природни гас;

2) даје сагласност на цене приступа транспортном систему за природни гас.

Ако више од једног оператора транспортног система обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом на територији Републике Србије по регулисаним ценама у смислу закона којим се уређује енергетика, и ако је овим операторима у методологији из става 1. тачка 1) овог члана одређена обавеза њено заједничке примене, Агенција:

1) доноси одлуку о заједничким ценама приступа транспортним системима за природни гас посматраним као целина, коју објављује у „Службеном гласнику Републике Србије“, с тим да ову одлуку са образложењем објављује на својој интернет страници;

2) у циљу поравнања изразунава износ разлике прихода остварених применом акта о заједничким ценама из тачке 1) овог става и применом методологије за регулаторни период и одређује оператора транспортног система који има обавезу надокнаде разлике.

Агенција даје сагласност на споразуме оператора транспортних система о расподели аукцијске премије од продаје производа спојеног капацитета.

Агенција доноси одлуку да ли се примењује обавезна минимална премија и на којим аукцијама се она примењује.

Члан 47.

Агенција спроводи и учествује у јавним консултацијама, разменује и прибавља мишљења суседних регулаторних тела и извештава надлежне органе у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице када је овлашћена прописима из члана 42. овог закона.

IV. ДИСТРИБУЦИЈА ПРИРОДНОГ ГАСА И УПРАВЉАЊЕ ДИСТРИБУТИВНИМ СИСТЕМОМ

Члан 48.

Дистрибутивни систем природног гаса чини мрежа гасовода максималног радног притиска једнаког или мањег од 16 бар, укључујући и лајнпак.

Члан 49.

Делатност дистрибуције и управљања дистрибутивним системом природног гаса обавља оператор дистрибутивног система, са правима и обавезама у складу са овим законом.

Оператор дистрибутивног система послује у складу са принципима објективности, транспарентности и недискриминације, поштујући услове из закона и прописа донетих на основу овог закона.

Раздвајање оператора дистрибутивног система

Члан 50.

Оператор дистрибутивног система који је део вертикално интегрисаног предузећа мора бити независан у смислу правне форме, организације и одлучивања од других делатности које нису повезане са делатношћу дистрибуције.

Независност оператора дистрибутивног система из става 1. овог члана не укључује обавезу да се власништво над средствима дистрибутивног система одвоји од вертикално интегрисаног предузећа.

Независност оператора дистрибутивног система осигурава се на следећи начин:

1) лица која су одговорна за управљање оператором дистрибутивног система не могу учествовати у органима управљања вертикално интегрисаног предузећа који су директно или индиректно одговорни за делатност производње, транспорта или снабдевања природним гасом;

2) предузимањем мера које обезбеђују да су професионални интереси лица одговорних за управљање оператором дистрибутивног система узети у обзир на начин којим се обезбеђује њихова независност у раду;

3) оператор дистрибутивног система доноси одлуке, независно од вертикално интегрисаног предузећа, по питању средстава потребних за погон, одржавање и развој система;

4) оператор дистрибутивног система самостално доноси одлуке о текућем пословању, односно одлуке о изградњи или унапређењу дистрибутивне мреже ако су у оквирима одобреног финансијског плана;

5) оператор дистрибутивног система мора да располаже запосленима, финансијским, материјалним и техничким средствима неопходним за испуњавање дужности прописаних овим законом.

Независност оператора дистрибутивног система не утиче на право вертикално интегрисаног предузећа да оператору одобрава годишњи финансијски план и поставља границе његове задужености.

Вертикално интегрисано предузеће не може утицати на рад и пословање, нити утицати на одлуке које се односе на изградњу или развој система оператора дистрибутивног система.

Оператор дистрибутивног система дужан је да донесе Програм недискриминаторног понашања који садржи мере у циљу спречавања дискриминаторног понашања, начин праћења његовог поштовања и обавезе запослених за постизање постављених циљева у складу са чланом 7. овог закона.

Лице одговорно за праћење Програма недискриминаторног понашања оператора дистрибутивног система је потпуно независно и има приступ свим потребним информацијама којима располаже оператор дистрибутивног система.

Члан 51.

Активности оператора дистрибутивног система који је део вертикално интегрисаног предузећа прати Агенција, ради спречавања да се коришћењем положаја у вертикално интегрисаном предузећу наруши тржишна конкуренција.

Оператор дистрибутивног система који је део вертикално интегрисаног предузећа у својим комуникацијама и својим пословним именом мора направити разлику у погледу свог идентитета у односу на енергетски субјект који се бави снабдевањем природним гасом у истом вертикално интегрисаном предузећу.

Унутар вертикално интегрисаног предузећа није дозвољено међусобно субвенционисање субјеката који се баве различитим енергетским и неенергетским делатностима, ради омогућавања конкуренције и избегавања дискриминације корисника или група корисника система.

Члан 52.

Одредбе чл. 50. и 51. овог закона не примењују се на оператора дистрибутивног система на чији систем је прикључено мање од 100.000 крајњих купаца.

Одговорности и дужности оператора дистрибутивног система

Члан 53.

Оператор дистрибутивног система одговоран је за:

- 1) сигуран и поуздан рад дистрибутивног система и квалитет испоруке природног гаса;
- 2) безбедан рад дистрибутивног система природног гаса;
- 3) развој којим се обезбеђује дугорочна способност дистрибутивног система да испуни потребе за дистрибуцијом природног гаса на економски оправдан начин;
- 4) изградњу прикључка на дистрибутивни систем;
- 5) давање информација енергетским субјектима и корисницима дистрибутивног система које су потребне за ефикасан приступ дистрибутивном систему, на принципима транспарентности и недискриминације;
- 6) недискриминаторни приступ дистрибутивном систему;
- 7) управљање дистрибутивним системом, на начин који обезбеђује сигурност испоруке природног гаса;
- 8) исправност и поузданост мерења испорученог природног гаса.

Члан 54.

Оператор дистрибутивног система дужан је да:

- 1) одржава и развија дистрибутивни систем;
- 2) донесе и примењује правила о раду дистрибутивног система;
- 3) сваке године донесе план развоја дистрибутивног система за период од најмање пет година усклађен са планом развоја повезаних система и са захтевима за прикључење;
- 4) сваке године донесе план инвестиција у дистрибутивни систем за период од три године;
- 5) донесе Програм недискриминаторног понашања и сачини годишњи извештај из члана 7. овог закона;
- 6) Министарству доставља податке за извештај о сигурности снабдевања;
- 7) донесе одлуку о цени за приступ дистрибутивном систему у складу са законом којим се уређује енергетика;
- 8) објави цене прикључења у складу са методологијом коју је донела Агенција у складу са законом којим се уређује енергетика;
- 9) доноси план за смањење губитака у систему ако су губици изнад технички оправданог нивоа;
- 10) набавља природни гас за надокнаду губитака у дистрибутивној мрежи на принципима минималних трошкова, транспарентности и недискриминације;
- 11) не прави дискриминацију између корисника или група корисника дистрибутивног система, а нарочито не фаворизује са њим повезане енергетске субјекте;

12) води евиденцију података потребних за утврђивање показатеља квалитета испоруке и снабдевања природним гасом и доставља Агенцији извештај у складу са правилима о прићењу техничких и комерцијалних показатеља и регулисања квалитета испоруке и снабдевања природним гасом која је донела Агенција у складу са законом којим се уређује енергетика;

13) корисницима дистрибутивног система пружа информације, како би остварили ефикасан приступ систему на принципима транспарентности и недискриминације;

14) сваке године, најкасније до 31. јануара, утврди листу купаца који испуњавају услове за статус малог купца, на основу остварене потрошње у претходној календарској години и о томе обавести мале купце и јавног снабдевача;

15) одржава ажурну базу података о крајњим купцима и њиховим снабдевачима за сва места испоруке са свог система;

16) обезбеди поверљивост комерцијално осетљивих информација добијених током обављања делатности и да информације које могу обезбедити предност на тржишту објављује на недискриминаторан начин;

17) крајњем купцу или његовом снабдевачу, на захтев крајњег купца, достави податке о потрошњи природног гаса у објектима тог купца на образцу и по поступку у складу са актом Агенције којим је уређен поступак остваривања права на приступ подацима о сопственој потрошњи купца природног гаса;

18) информације о трговини природним гасом добијене од трећих лица не користи у пословима који се односе на приступ систему;

19) верификује и доставља податке оператору транспортног система и оператору транспортног система из члана 34. став 2. овог закона неопходне за администрирање тржишта природног гаса у складу са правилима о раду транспортног система;

20) предузима прописане мере безбедности у току коришћења дистрибутивног система;

21) размењује информације неопходне за безбедно и сигурно функционисање система са другим операторима система;

22) Агенцији доставља податке и документацију неопходне за њен рад, у року који не може бити краћи од осам дана од дана пријема захтева, у складу са законом којим се уређује енергетика;

23) предузима мере за повећање енергетске ефикасности и заштити животне средине;

24) донесе акт о ценама нестандартних услуга, на који сагласност даје Агенција и који се објављује на интернет страници оператора система;

25) Агенцији доставља податке о промени снабдевања и степена отворености тржишта;

26) у зависности од степена одступања од прописаног квалитета испоруке, плати накнаду крајњем купцу у складу са правилима из члана 146. овог закона;

27) сваке године донесе план преузимања мерних уређаја, односно мерно-регулационих станица у објектима постојећих купаца, односно произвођача;

28) Агенцији доставља шестомесечни извештај о планираним и предузетим активностима на реализацији плана из тачке 9) овог става;

29) поступа у складу са дужностима прописаним законом којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије, као и законом којим се уређују енергетска ефикасност и рационална употреба енергије;

30) уређује друга питања неопходна за рад дистрибутивног система и функционисање тржишта.

Одредба става 1. тачка 5) овог члана примењује се само на оператора дистрибутивног система на чији систем је прикључено више од 100.000 крајњих купаца.

Оператор дистрибутивног система на чији је систем прикључено више од 100.000 крајњих купаца доставља Агенцији на сагласност акт из става 1. тач. 3) и 4) овог члана.

Члан 55.

Оператор дистрибутивног система природног гаса не може да купује и да продаје природни гас, осим за прво пуњење система, за потребе обезбеђивања сопствене потрошње природног гаса и губитака у дистрибутивном систему.

Напредни мерни системи

Члан 56.

Оператор дистрибутивног система утврђује техничке захтеве за увођење разних облика напредних мерних система у складу са прописом из члана 140. овог закона и анализира техничку и економску оправданост увођења напредних система мерења, ефекте на развој тржишта и користи за појединачне категорије крајњих купаца природног гаса.

На основу анализе из става 1. овог члана, оператор дистрибутивног система ће израдити план имплементације економски оправданих облика напредних мерних система и доставити га Агенцији ради прибављања мишљења.

Оператор дистрибутивног система ће планом развоја система обухватити увођење напредних мерних система у складу са планом имплементације, за период за који се план развоја доноси.

Правила о раду дистрибутивног система природног гаса

Члан 57.

Правилима о раду дистрибутивног система природног гаса уређују се:

- 1) начин планирања развоја дистрибутивног система;
- 2) технички услови за прикључење на дистрибутивни систем;

- 3) приступ дистрибутивном систему;
- 4) инструментни обезбеђења плаћања и критеријуми за утврђивање износа и период за који се траже;
- 5) мерење и захтеви у погледу мерне опреме;
- 6) притисак и квалитет природног гаса;
- 7) утврђивање и корекција дневних количина природног гаса по корисницима;
- 8) начин обрачуна и плаћање;
- 9) одржавање објеката;
- 10) поступци у случају поремећаја у раду дистрибутивног система;
- 11) врста и обим података који се размењују са другим енергетским субјектима и корисницима система, процедуре, начин и динамика размене;
- 12) правила о транспарентности;
- 13) права и обавезе корисника и оператора дистрибутивног система;
- 14) модел уговора о приступу дистрибутивном систему природног гаса и друга питања неопходна за рад дистрибутивног система.

Правила из става 1. овог члана објављују се на интернет страници оператора дистрибутивног система природног гаса и Агенције.

Агенција објављује одлуку о давању сагласности на правила из става 1. овог члана у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Прикључење на транспортни и дистрибутивни систем природног гаса

Члан 58.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система је инвеститор изградње прикључка закључно са мерним местом и закључује уговор о изградњи прикључка на транспортни, односно дистрибутивни систем са купцем или произвођачем природног гаса.

Члан 59.

Одобрење за прикључење објекта издаје се решењем у управном поступку на захтев правног или физичког лица чији се објекат прикључује који се подноси оператору транспортног, односно дистрибутивног система или се врши у поступку обједињене процедуре прописане законом којим се уређује изградња објеката.

Надлежни оператор система је дужан да одлучи по захтеву за прикључење објекта купца у року од 15 дана од дана пријема писменог захтева, односно по захтеву за прикључење објекта произвођача природног гаса, односно биогаза у року од 30 дана од дана пријема писменог захтева.

Одобрење за прикључење озакоњених објеката и објеката који се граде или постављају по другим законима, издаје се решењем у управном поступку на захтев правног или физичког лица чији се објекат прикључује.

Одобрење за прикључење објекта на захтев купца или произвођача природног гаса, који су већ прикључени на транспортни или дистрибутивни систем издаје се и у случају спајања или раздвајања инсталација, односно мерних места, промене одобреног капацитета или промене техничких услова прикључења објекта купца или произвођача природног гаса, односно биогаза као и новог прикључења услед искључења.

Уколико купац природни гас осим других видова потрошње гас користи и за компримовање, мора бити обезбеђено посебно мерно место за природни гас који се компримује.

Против решења из става 1. овог члана може се поднети жалба Агенцији, у року од 15 дана од дана достављања решења. Одлука Агенције по жалби је коначна и против ње се може покренути управни спор.

Члан 60.

Одобрење за прикључење објекта на транспортни или дистрибутивни систем садржи нарочито: место прикључења на систем, начин и техничке услове прикључења, максимални пројектовани капацитет мерног уређаја, одобрени капацитет, место и начин мерења природног гаса, рок за прикључење и трошкове прикључења.

Технички и други услови прикључења на транспортни или дистрибутивни систем утврђују се у складу са овим законом, прописима донетим на основу овог закона, техничким и другим прописима и правилима о раду система на који се објекат прикључује.

Члан 61.

Трошкови прикључења обухватају и трошкове набавке мерних уређаја и мерно регулационих станица и сноси их подносилац захтева за прикључење.

Висину трошкова прикључења утврђује оператор транспортног и дистрибутивног система, у складу са Методологијом за утврђивање трошкова прикључења коју доноси Агенција.

Методологијом из става 2. овог члана утврђују се начин и ближи критеријуми за обрачун трошкова прикључења, а у зависности од места прикључења на систем, максималног пројектованог капацитета мерног уређаја одобреног капацитета на месту прикључења, потребе за извођењем радова или потребе за уграђивањем неопходне опреме или других објективних критеријума.

Оператор дистрибутивног система је дужан да акт о висини трошкова прикључења на дистрибутивни систем са пратећим доказима и подацима достави Агенцији пре почетка примене у складу са методологијом.

Агенција ће од оператора дистрибутивног система захтевати измену акта о висини трошкова прикључења, ако није донет у складу са методологијом.

Члан 62.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система је дужан да прикључи објекат купца на транспортни, односно дистрибутивни систем у року од осам дана од дана испуњења следећих услова:

- 1) услова из одобрења за прикључење;
- 2) да је за објекат прибављена грађевинска дозвола и да уређаји и инсталације објекта купца испуњавају техничке и друге прописане услове;
- 3) да купац достави оператору система уговор о снабдевању природним гасом;
- 4) да је за место примопредаје уређена балансна одговорност и приступ систему.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система је дужан да прикључи објекат произвођача природног гаса, односно биогаза на транспортни, односно дистрибутивни систем у року од осам дана од дана испуњења следећих услова:

- 1) услова из одобрења за прикључење;
- 2) да је за објекат прибављена употребна дозвола и да уређаји и инсталације објекта произвођача испуњавају техничке и друге прописане услове;
- 3) да је за место примопредаје уређена балансна одговорност и приступ систему.

Прикључењем објекта из ст. 1. и 2. овог члана прикључак постаје део система на који је прикључен.

Влада уређује услове и начин доказивања испуњености услова из ст. 1. и 2. овог члана.

Ако оператор транспортног, односно дистрибутивног система не прикључи објекат купца, односно произвођача природног гаса, односно биогаза на транспортни, односно дистрибутивни систем у року из ст. 1. и 2. овог члана, надлежни инспектор, на захтев купца, односно произвођача природног гаса, односно биогаза проверава, у року од 15 дана од дана подношења захтева, испуњеност услова за прикључење из ст. 1. и 2. овог члана и ако утврди да су испуњени услови наложиће оператору система да у року од два радна дана изврши прикључење објекта.

Члан 63.

Повезивање енергетских објеката за дистрибуцију природног гаса са транспортним или другим дистрибутивним системом, еладишта за природни гас са транспортним системом за природни гас, као и транспортних система међусобно, врши се на основу уговора.

Уговор из става 1. овог члана закључује се у писменој форми и садржи, поред елемената утврђених законом којим се уређују облигациони односи и следеће елементе:

- 1) техничке услове за повезивање система и место повезивања;
- 2) начин мерења испорученог природног гаса;
- 3) стварне трошкове повезивања система;
- 4) рок за повезивање система.

Члан 64.

Место предаје природног гаса купцу, односно место преузимања природног гаса од произвођача природног гаса, односно биогаза је место на коме се граниче инсталације објекта-купца, односно произвођача природног гаса, односно биогаза и транспортног и дистрибутивног система.

Влада ближе уређује место разграничења одговорности између енергетског субјекта и купца, односно произвођача природног гаса, односно биогаза и место мерења природног гаса.

Члан 65.

У случају потребе за прикључењем објекта привременог карактера, градилишта, објекта на води и сличних објеката, као и објекта за које је одобрен пробни рад у складу са посебним законом може се издати одобрење за привремено прикључење објекта.

Издавање одобрења за привремено прикључење и испоруку природног гаса врши се под условима, на начин и по поступку прописаном за издавање одобрења за прикључење објекта.

Члан 66.

Енергетски субјекти који обављају делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас и дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас дужни су да Министарству достављају:

- 1) податке о транспортној, односно дистрибутивној мрежи, броју прикључака, планираним и реализованим инвестицијама;
- 2) податке о цени за приступ транспортном систему, односно дистрибутивном систему, цени нестандартних услуга, цени прикључења, односно цени природног гаса за потребе балансирања система;
- 3) друге податке.

Министар ближе прописује рокове, садржину и начин достављања података из става 1. овог члана.

V. СКЛАДИШТЕЊЕ И УПРАВЉАЊЕ СКЛАДИШТЕМ ПРИРОДНОГ ГАСА

Члан 67.

Делатност складиштења и управљања складиштем природног гаса обавља оператор складишта.

Оператор складишта природног гаса послује у складу са принципима објективности, транспарентности и недискриминаторности, поштујући услове из закона и прописа донетих на основу овог закона.

Члан 68.

Оператор складишта мора бити самостално правно лице и независан је од обављања делатности производње, транспорта или снабдевања природним гасом.

Независност оператора складишта осигурава се на следећи начин:

- 1) лица која су одговорна за управљање складиштем природног гаса не могу учествовати у органима управљања вертикално интегрисаног предузећа који су директно или индиректно одговорни за делатност производње, транспорта или снабдевања природним гасом;

- 2) предузимањем мера које обезбеђују да су професионални интереси лица одговорних за управљање складиштем природног гаса узети у обзир на начин којим се обезбеђује њихова независност у раду;

- 3) оператор складишта доноси одлуке, независно од вертикално интегрисаног предузећа, по питању средстава потребних за погон, одржавање и развој система;

- 4) оператор складишта самостално доноси одлуке о текућем пословању, односно одлуке о изградњи или унапређењу складишта природног гаса ако су у оквирима одобреног финансијског плана;

- 5) оператор складишта мора да располаже запосленима, финансијским, материјалним и техничким средствима неопходним за испуњавање дужности прописаних овим законом.

Независност оператора складишта не утиче на право матичног вертикално интегрисаног предузећа да оператору одобрава годишњи финансијски план и поставља границе његове задужености.

Вертикално интегрисано предузеће не може утицати на рад и пословање, нити утицати на одлуке које се односе на изградњу или развој система оператора складишта.

Одговорности и дужности оператора складишта

Члан 69.

Оператор складишта је одговоран за:

- 1) сигурност и поузданост утискивања и истискивања природног гаса;
- 2) безбедан рад складишта;
- 3) недискриминаторан приступ складишту;
- 4) управљање складиштем.

Члан 70.

Оператор складишта дужан је да:

- 1) одржава и развија складиште;
- 2) предузима прописане мере безбедности;
- 3) донесе и примењује правила о раду складишта;
- 4) сваке пете године донесе план развоја складишта за период од најмање десет година и усклади га са планом развоја повезаних система и са захтевима за прикључење објекта складишта, произвођача и купца;

- 5) сваке године донесе план инвестиција за период од најмање три године;

- 6) донесе Програм недискриминаторног понашања, одреди лице одговорно за надзор над спровођењем овог програма и сачини годишњи извештај из члана 7. овог закона;

- 7) Министарству доставља податке за извештавање у складу са чланом 144. овог закона;

- 8) објављује податке о расположивим капацитетима;

- 9) купује природни гас за сопствену потрошњу и надокнаду губитака на принципима минималних трошкова, транспарентности и недискриминације;

- 10) доноси одлуку о цени за приступ складишту у складу са законом којим се уређује енергетика;

- 11) не прави дискриминацију између корисника или група корисника складишта, а нарочито не даје приоритет са њим повезаним енергетским субјектима;

- 12) корисницима складишта пружа информације, како би остварили ефикасан приступ складишту на принципима транспарентности и недискриминације;

- 13) усаглашава рад и размештање податке са оператором транспортног система неопходне за безбедан и сигуран рад складишта;

- 14) Агенцији доставља податке и документацију неопходне за њен рад, у року који не може бити краћи од осам дана од дана пријема захтева, у складу са законом којим се уређује енергетика;

- 15) обезбеди оператору транспортног система податке значајне за рад тржишта природног гаса;

- 16) обезбеди поверљивост комерцијално осетљивих информација добијених током обављања делатности и да информације које могу обезбедити предност на тржишту објављује на недискриминаторан начин;

- 17) предузима мере за повећање енергетске ефикасности и за заштиту животне средине;

- 18) уређује друга питања неопходна за рад складишта.

Оператор складишта или Агенција може иницирати доношење плана развоја из става 1. тачка 4) овог члана и у краћем временском периоду.

Члан 71.

Енергетски субјект који обавља делатност складиштења природног гаса дужан је да поднесе Агенцији на сагласност план развоја и план инвестиција у складу са Стратегијом развоја енергетике Републике Србије и Програмом остваривања Стратегије развоја енергетике Републике Србије, који су уређени законом којим се уређује енергетика, као и другим стратешким актима којима се утврђује развој енергетске инфраструктуре.

Десетогодишњи план развоја и трогодишњи план инвестиција складишта природног гаса садрже ефикасне мере ради обезбеђења стабилности система и сигурности снабдевања.

Планови из става 1. овог члана треба да:

- 1) укажу на потребе за изградњом и реконструкцијом најважније инфраструктуре складишта природног гаса коју треба изградити или реконструисати у наредних десет година;

- 2) садрже све инвестиције за које је донета одлука о реализацији и које су у току, као и инвестиције које ће се тек реализовати;

- 3) одреде рокове за реализацију свих инвестиционих пројеката.

Енергетски субјекти који обављају делатност складиштења природног гаса дужни су да у плану инвестиција утврде динамику изградње нових и реконструкцију постојећих складишних капацитета, изворе средстава као и друге услове за развој складишта.

План развоја складишта природног гаса доноси се сваке пете године за период од десет година.

Уколико током периода важења плана из става 5. овог члана дође до измена које битно утичу на структуру и/или обим развоја складишта, енергетски субјект је дужан да измењени план достави Агенцији на сагласност и пре истека рока из става 5. овог члана.

Правила о раду складишта природног гаса

Члан 72.

Правилима о раду складишта природног гаса уређују се:

- 1) услови за сигуран, поуздан и безбедан рад складишта;
- 2) коришћење и одржавање објеката;
- 3) планирање рада складишта;
- 4) управљање складиштем и регулација протока и притиска при утискивању и истискивању природног гаса на начин који обезбеђује сигуран и поуздан рад у оба циклуса, у случају поремећаја и хаварија;
- 5) врсте услуга оператора складишта;
- 6) услови и процедуре за приступ складишту и расподелу капацитета;
- 7) инструмент обезбеђења плаћања и критеријуми за утврђивање износа и периода за који се тражи тај инструмент;
- 8) утврђивање расположивог капацитета складишта за утискивање, радну запремину складишта и истискивање гаса;
- 9) начин и динамика објављивања сумарних података о утиснутим и истиснутим количинама природног гаса и искоришћености складишног капацитета;
- 10) друга питања неопходна за рад складишта и функционисање тржишта.

Правила из става 1. овог члана објављују се на интернет страници оператора складишта и Агенције.

Агенција објављује одлуку о давању сагласности на правила из става 1. овог члана у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Члан 73.

Оператор складишта не може да купује и да продаје природни гас осим у случају обезбеђивања сопствене потрошње природног гаса и надокнаде губитака у складишту природног гаса.

Сертификација и одређивање оператора складишта гаса

Члан 74.

Пре него што правно лице добије лиценцу и буде одређено за оператора складишта природног гаса, мора бити сертификовано у складу са овим законом.

Поступак сертификације покреће се на:

- 1) захтев правног лица које још није сертификовано као оператор складишта;
- 2) захтев Агенције ако правно лице из тачке 1) овог става не поднесе захтев за сертификацију или;
- 3) образложен захтев Секретаријата Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице.

Одредба става 1. овог члана примењује се и на операторе складишта које контролишу оператори транспортног система који су већ сертификовани у складу са условима утврђеним у чл. 10-25. овог закона.

Члан 75.

Поступак сертификације спроводи Агенција и доноси одлуку о сертификацији оператора складишта у складу са овим законом и прописом из става 2. овог члана.

Министар ближе прописује: поступак сертификације, садржину захтева за сертификацију, садржину одлуке о сертификацији и документе који се прилажу уз захтев, а нарочито:

- 1) податке о подносиоцу захтева укључујући податке о основном капиталу, списку сувласника, годишњих финансијски извештаји са извештајима ревизора, акт о оснивању, односно статут;
- 2) доказе о власничким или другим правима на складишту;
- 3) податке о контроли над оператором складишта, органима и лицима која директно или индиректно врше контролу над оператором

складишта, као и податке о контроли над власником складишта природног гаса, органима и лицима која директно или индиректно врше контролу над власником складишта природног гаса;

4) друге документе и податке неопходне за спровођење поступка сертификације.

Члан 76.

Агенција је дужна да донесе прелиминарну одлуку о сертификацији оператора складишта у року од четири месеца од дана подношења захтева из члана 75. став 2. тач. 1) и 3) овог закона.

У случају да Агенција у року из става 1. овог члана не донесе одлуку из става 1. овог члана, сматра се да је сертификација одобрена.

Приликом доношења одлуке о сертификацији Агенција узима у обзир и мишљење Министарства о ризицима на сигурност снабдевања енергијом и енергентима Републике Србије или потписника Уговора о оснивању Енергетске заједнице, као и ублажавање таквих ризика, а који проистичу најмање из:

- 1) власништва, снабдевања или других трговинских односа који би могли негативно утицати на подстицаје и способност оператора складишта да испуни подземно складиште гаса;
- 2) права и обавеза Енергетске заједнице у погледу треће земље који произлазе из међународног права, укључујући сваки споразум закључен са једном или више трећих земаља, у коме је Енергетска заједница страна, а који се бави питањима сигурности снабдевања енергијом;
- 3) права и обавезе Републике Србије према трећој земљи који произлазе из споразума које је Република Србија закључила са трећом земљом, уколико су ти споразуми у складу са правом Енергетске заједнице; или
- 4) све друге конкретне чињенице и околности о случају и трећој земљи.

У року од 30 дана од дана пријема захтева Агенције Министарство даје мишљење из става 3. овог члана.

Члан 77.

Агенција ће одбити сертификацију оператора складишта, у случају да лице које директно или индиректно контролише оператора складишта или остварује неко право над њим утврђено у члану 12. став 2. овог закона може угрозити сигурност снабдевања енергијом Републике Србије и региона.

Агенција ће при разматрању у складу са ставом 1. овог члана посебно узети у обзир да ли лице које директно или индиректно контролише оператора складишта или остварује неко право над њим утврђено у члану 2. тачка 23) и члану 12. став 2. овог закона може угрозити сигурност снабдевања енергијом и енергентима или суштинске сигурносне интересе Енергетске заједнице или било које потписнице Уговора о оснивању Енергетске заједнице.

Министарство може тражити од Агенције да донесе коначну одлуку у складу са мишљењем из члана 76. став 3. овог закона у случају да издавање сертификата угрожава сигурност снабдевања Републике Србије или потписника Уговора о оснивању Енергетске заједнице или представља опасност по безбедност Републике Србије.

Изузетно од ст. 1. и 2. овог члана, Агенција може доделити сертификат под условом да се обезбеди довољно ублажавање ризика који би могли негативно утицати на пуњење подземног складишта гаса, под условом да се изводљивост услова може у потпуности обезбедити делотворним спровођењем и праћењем. Такви услови могу нарочито укључивати захтев да власник складишта или оператор складишта пренесу управљање складиштем.

Ако Агенција закључи да се ризици у снабдевању гасом не могу ублажити условима у складу са ставом 5. овог члана, укључујући и захтевањем да власник складишта или оператор складишта пренесе управљање складиштем, и због тога одбије сертификацију, о томе обавештава Министарство.

Влада, на предлог Министарства, доноси одлуку којом:

- 1) захтева од власника складишта или оператора складишта или било ког лица које би могло угрозити сигурност снабдевања енергијом и енергентима или суштинске сигурносне интересе Енергетске заједнице или потписнице Уговора о оснивању Енергетске заједнице, да отуђи удео у власништву или права које имају у власништву складишта или власништву оператора складишта и одређује рок за такво отуђивање;

2) по потреби налаже привремене мере како би се обезбедило да такво лице не може имати контролу или право над тим власником складишта или оператором складишта до отуђења удела у власништву или права;

3) предвиђа одговарајуће мере компензације у случају из тач. 1. и 2. овог става, у складу са важећим прописима.

Члан 78.

ПРЕЛИМИНАРНУ ОДЛУКУ О СЕРТИФИКАЦИЈИ ОПЕРАТОРА СКЛАДИШТА СА ПРАТЕЋОМ ДОКУМЕНТАЦИЈОМ АГЕНЦИЈА ЈЕ ДУЖНА ДА БЕЗ ОДЛАГАЊА ДОСТАВИ СЕКРЕТАРИЈАТУ ЕНЕРГЕТСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ У СКЛАДУ СА УГОВОРОМ О ОСНИВАЊУ ЕНЕРГЕТСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ, РАДИ ДАВАЊА МИШЉЕЊА.

Ако у року од 25 дана од дана достављања прелиминарне одлуке о сертификацији Секретаријат Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице не достави мишљење сматра се да је сагласан са одлуком Агенције.

У року од 25 дана од дана пријема мишљења Секретаријата Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице, Агенција ће донети коначну одлуку о сертификацији оператора складишта, узимајући у обзир то мишљење.

Коначна одлука Агенције и мишљење Секретаријата Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице објављују се заједно у „Службеном гласнику Републике Србије“ и на интернет страницама оператора складишта и Агенције.

У случају када коначна одлука Агенције одступа од мишљења Секретаријата Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице, Агенција ће заједно са одлуком и мишљењем из става 3. овог члана објавити и образложење за такву одлуку.

Члан 79.

Пре пуштања у рад новоизграђеног подземног складишта природног гаса, врши се сертификација оператора складишта у складу са одредбама чл. 74-78. овог закона. Оператор складишта обавештава Агенцију о својој намери да стави подземно складиште природног гаса у функцију.

Члан 80.

Сертификовани оператор складишта дужан је да обавести Агенцију о свим планираним променама које могу захтевати поновни поступак сертификације из члана 77. овог закона.

Агенција је дужна да непрекидно прати да ли сертификовани оператор складишта испуњава услове из члана 77. овог закона и покреће нови поступак сертификације у следећим случајевима:

1) када је оператор складишта обавести о променама из става 1. овог члана;

2) када има сазнања о планираним променама које представљају разлог за нови поступак сертификације или које могу довести или су довеле до повреде одредаба прописа о раздвајању;

3) када Секретаријат Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице поднесе оправдан захтев.

Члан 81.

Оператор складишта, произвођач природног гаса и енергетски субјекти који обављају делатност снабдевања електричном енергијом и природним гасом дужни су да Агенцији доставе све податке и све документе потребне за поступак сертификације оператора складишта.

Агенција чува поверљивост комерцијално осетљивих информација добијених у складу са ставом 1. овог члана.

Члан 82.

Оператор складишта обавештава Министарство о потреби престанка рада складишта.

Подземно складиште гаса може престати са радом само ако нису испуњени технички и сигурносни захтеви или ако Министарство закључи, након што је извршило процену и узело у обзир мишљење Секретаријата Енергетске заједнице, да такав престанак рада не би ослабио сигурност снабдевања гасом Републике Србије и региона.

У случају да складиште гаса не може престати са радом, као и да су мере компензације неопходне за његов даљи рад, Влада, на предлог Министарства, доноси одлуку о мерама компензације.

VI. ПРИСТУП ТРАНСПОРТНОМ И ДИСТРИБУТИВНОМ СИСТЕМУ ПРИРОДНОГ ГАСА И СИСТЕМУ ЗА СКЛАДИШТЕЊЕ ПРИРОДНОГ ГАСА

Члан 83.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система, као и оператор складишта је дужан да омогући корисницима система приступ систему по регулисаним ценама на принципу јавности и недискриминације, у складу са одредбама овог закона, као и прописима и правилима о раду система донетим на основу овог закона.

Приступ доводним гасоводима омогућава се на принципу јавности и недискриминације и није регулисан.

Оператор транспортног система ће у случају када је то неопходно за обављање његових дужности имати право приступа транспортном систему другог оператора.

Члан 84.

Приступ систему се уређује уговором о приступу који закључују оператор транспортног, односно дистрибутивног система, као и оператор складишта и корисник система, у складу са правилима о раду система.

Уговор о приступу поред елемената утврђених законом којим се уређују облигациони односи, садржи: податке о месту примопредаје, капацитет на месту примопредаје (улаз, односно излаз са система), обрачунски период и начин обрачуна у складу са методологијама за одређивање цене приступа систему у складу са законом којим се уређује енергетика, као и друге елементе у зависности од специфичности места примопредаје.

Уговором о приступу систему за дистрибуцију природног гаса не може се уговорити капацитет већи од одобреног капацитета прикључка на месту примопредаје.

Уговором о приступу систему за транспорт природног гаса не може се уговорити капацитет већи од капацитета који је кориснику система расподељен и резервисан у поступку расподеле транспортних капацитета.

Уговором о приступу систему за складиштење природног гаса не може се уговорити капацитет већи од капацитета на који је додељено право на коришћење капацитета.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система, као и оператор складишта води евиденцију уговора о приступу.

Члан 85.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система и оператор складишта може одбити приступ систему у случају:

- 1) недостатка капацитета;
- 2) ако би приступ систему онемогућио извршавање обавеза у погледу сигурности снабдевања;
- 3) озбиљних економских и финансијских тешкоћа због обавеза „узми или плати“ у складу са овим законом.

Приступ доводним гасоводима може се одбити у случају:

- 1) недостатка капацитета;
- 2) неусклађености техничких карактеристика система;
- 3) ако би приступ систему угрозио производњу нафте и природног гаса;
- 4) ако би приступ систему угрозио права других корисника система.

Подаци о нивоу оптерећења, транспортног или дистрибутивног система или попуњености капацитета складишта природног гаса су јавни, а врста, обим и начин објављивања података морају бити у складу са правилима о раду система.

О одбијању приступа систему, оператор транспортног, односно дистрибутивног система, као и оператор складишта, односно произвођач природног гаса доноси решење најкасније у року од пет дана од дана подношења захтева за приступ систему.

Решење из става 4. овог члана садржи детаљно образложење разлоге за одбијање приступа систему.

Против решења из става 4. овог члана може се изјавити жалба Агенцији, у року од осам дана од дана достављања решења.

Одлука Агенције донета по жалби је коначна и против ње се може покренути управни спор.

Приступ систему за транспорт природног гаса

Члан 86.

Уговором о приступу систему за транспорт природног гаса корисник система стиче право на коришћење услуге транспорта у

уговореном капацитету на месту примопредаје (на улазу односно излазу са транспортног система).

Право да уговара приступ систему има учесник на тржишту који је претходно закључио уговор о транспорту природног гаса са оператором транспортног система, у складу са овим законом и правилима о раду транспортног система.

Закључењем уговора о транспорту природног гаса корисник система прихвата услове коришћења услуга транспорта природног гаса које пружа оператор транспортног система у складу са овим законом, прописима донетим на основу овог закона и правилима о раду транспортног система. Те услуге има право да користи у капацитетима које пакнадно уговори на местима примопредаје или које прибави од другог корисника на секундарном тржишту током трајања овог уговора, уз обавезу да их плаћа по принципу „транспорт уј или плати“.

Уговором о транспорту природног гаса оператор транспортног система се обавезује да кориснику система нуди услуге транспорта природног гаса стандардизованог трајања, начина извршења и смера транспорта у капацитетима расположивим на местима примопредаје, које расподељује, резервише и уговара на захтев корисника када корисник докаже да је спреман да плати приступ захтеваним капацитетима, односно прибављеним на секундарном тржишту, по ценама одређеним у складу са овим законом, законом којим се уређује енергетика и прописима донетим на основу ових закона.

Расположиве транспортне капацитете из става 4. овог члана оператор транспортног система може расподелити као дугорочне, за период од једне године и дуже или као краткорочне, за период краћи од једне године, а могу се расподелити и као непрекидни или прекидни, као и зависно од смера транспорта.

Корисници система имају право да тргују уговореним капацитетима на секундарном тржишту ради уступања услуга транспорта у целокупном или делу уговореног капацитета на месту примопредаје. Пренос уговореног капацитета у целини или делу корисници система уговарају под условима утврђеним прописом из члана 42. тачка 1) овог закона и правилима о раду транспортног система.

Ако је транспортни капацитет уговорен као прекидни капацитет, цена прекидног капацитета се одређује сразмерно вероватноћи да ће до прекида транспорта доћи, или по истој цени као и непрекидни капацитет уз надокнаду кориснику система у случају прекида.

Оператор транспортног система је дужан да сав расположиви транспортни капацитет понуди корисницима система, до нивоа који не нарушава сигуран рад система, као и да настоји да са суседним оператором транспортног система уговори да се расположиви капацитети са обе стране исте тачке интерконекције нуде и расподељују у једном поступку као спојени капацитети.

Оператор транспортног система је дужан да у случају уговорног загушења, сав неискоришћени капацитет понуди најмање задан унапред као прекидни капацитет као и да примењује друге механизме управљања загушењем у складу са прописом из члана 42. тачка 2) овог закона.

Оператор транспортног система може да захтева да се уговор о транспорту природног гаса и уговор о приступу транспортном систему закључују у електронској форми.

Оператор транспортног система је обавезан да објављује на својој интернет страници:

- 1) информације о услугама које пружа корисницима система и одговарајућим условима који се примењују;
- 2) податке о техничким, уговореним и расположивим капацитетима, за све улазне и излазне тачке са транспортног система;
- 3) друге податке и информације од значаја за транспарентан и недискриминаторан приступ транспортном систему.

Информације и подаци из става 11. овог члана, начин објављивања и период њиховог ажурирања, ближе се уређују правилима о раду транспортног система природног гаса.

Приступ складишту природног гаса

Члан 87.

Расподела права на коришћење капацитета складишта природног гаса се врши на недискриминаторан и транспарентан начин, у складу са правилима о раду складишта.

На расподелу права на коришћење капацитета складишта природног гаса, сходно се примењују одредбе члана 86. овог закона којима је уређена расподела права на коришћење капацитета транспортног система.

Оператор складишта је обавезан да правила расподеле капацитета на улазу и излазу из складишта усклади са правилима расподеле капацитета за транспорт природног гаса на који је складиште повезано.

Изузећа за нову инфраструктуру у области природног гаса

Члан 88.

Нови инфраструктурни објекти гасоводног система, односно интерконектори или складишта природног гаса, могу се на захтев изузети од примене члана 10. овог закона, као и права на приступ из члана 83. став 1. овог закона, под следећим условима:

- 1) да улагање у нови инфраструктурни објекат повећава конкурентност на тржишту и сигурност снабдевања;
- 2) да је ризик улагања у нове инфраструктурне објекте такав да се улагање неће десити ако се не одобри изузеће;
- 3) да нови инфраструктурни објекти морају бити у власништву физичког или правног лица које послује у другом правном субјекту одвојеном од оператора система у оквиру кога ће нови инфраструктурни објекти бити изграђени;
- 4) да корисници новог инфраструктурног објекта снесу трошкове за коришћење тог објекта;
- 5) да изузеће не спречава конкуренцију, ефикасно функционисање унутрашњег тржишта природног гаса и ефикасан рад регулисаног система са којим су нови инфраструктурни објекти повезани.

Одредба става 1. овог члана примењује се и у случају значајног повећања капацитета постојећих инфраструктурних објеката и измене ове инфраструктуре којом се омогућава развој нових извора снабдевања природним гасом.

Акт о изузећу из ст. 1. и 2. овог члана доноси Агенција, по прибављеном мишљењу Министарства и са мишљењем Министарства и детаљним образложењем објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Акт о изузећу из ст. 1. и 2. овог члана може обухватити целу или делове нове инфраструктуре, постојећу инфраструктуру са повећаним капацитетом или измењену постојећу инфраструктуру.

У року од два месеца од дана када је захтев за изузеће примљен последњи надлежни регулатор, надлежно тело у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице може да достави саветодавно мишљење оним регулаторима којим то мишљење може бити основ за доношење њихових одлука.

Приликом одлучивања о захтеву за изузеће из ст. 1. и 2. овог члана, Агенција је дужна да размотри:

- 1) недискриминаторни приступ новој инфраструктури;
- 2) трајање изузећа;
- 3) приступ новим објектима који ће бити изграђени или повећању капацитета постојећих;
- 4) планирани период употребе инфраструктуре;
- 5) националне специфичности које су применљиве у конкретном случају.

Пре доношења акта о изузећу Агенција одлучује о правилима и механизмима за управљање и расподелу капацитета.

Правила из става 7. овог члана садрже и обавезу да се неискоришћени капацитет понуди на тржишту, а корисници инфраструктуре имају право да тргују својим уговореним капацитетима на тржишту. При процени критеријума из става 1. тач. 1), 2) и 5) овог члана узимају се у обзир резултати расподеле капацитета.

Акт о изузећу се може донети након размене мишљења са другим државама на које изградња инфраструктуре има утицаја или са надлежним регулаторним телима.

Агенција ће, без одлагања, доставити Секретаријату Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице, копију захтева за изузеће, као и одлуку и све релевантне информације у вези са одлуком.

Информација из става 10. овог члана, која омогућава Секретаријату Енергетске заједнице да изда образложено мишљење, нарочито садржи:

- 1) детаљне разлоге на основу којих је изузеће одобрено или одбијено, укључујући финансијске информације које оправдавају потребу за изузећем;

2) спроведену анализу о утицају одобравања изузећа на конкуренцију и ефикасно функционисање унутрашњег тржишта природног гаса;

3) разлоге за временски период и удео у укупном капацитету за који се одобрава изузеће;

4) резултат консултација регулаторних органа;

5) допринос инфраструктуре диверсификацији снабдевања.

У случају да Секретаријат Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице у року од два месеца од дана пријема информације из ст. 10. и 11. овог члана донесе одлуку којом захтева да Агенција измени или повуче акт о изузећу, Агенција ће у највећој могућој мери узети у обзир ту одлуку.

Када коначна одлука Агенције одступа од мишљења Секретаријата Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице, Агенција ће обезбедити и објавити, заједно са својом одлуком, образложење на коме заснива своју одлуку.

Рок из става 12. овог члана може се продужити за још два месеца, ако Секретаријат Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице захтева додатне информације, и продужење се рачуна од дана пријема потпуних информација.

Рок из става 14. овог члана може се продужити уз обострану сагласност Секретаријата Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице и Агенције.

У случају да тражене информације из става 14. овог члана нису достављене у траженим роковима, сматра се да је информација повучена.

Мишљење Секретаријата Енергетске заједнице о акту о изузећу истиче две године од дана његовог доношења, ако изградња инфраструктуре није почела, односно пет година од дана његовог доношења, ако инфраструктура није пуштена у погон, осим у случају када Секретаријат Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице одлучи да је до кашњења дошло због околности које су ван контроле лица коме је изузеће одобрено.

Акт о изузећу који доноси Агенција је коначан и против њега се може покренути управни спор.

Обавезе „узми или плати“

Члан 89.

Снабдевач природним гасом који има или сматра да ће имати финансијске тешкоће због обавеза „узми или плати“ на основу закљученог уговора о куповини природног гаса, може поднети захтев Агенцији да се оператор транспортног, односно дистрибутивног система или оператор складишта, привремено ослободи од примене права на регулисан приступ.

Акт о изузећу из става 1. овог члана доноси Агенција, по прибављеном мишљењу Министарства и са детаљним образложењем у које је уграђено мишљење Министарства акт се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Приликом одлучивања о изузећу из става 1. овог члана Агенција је дужна да узме у обзир следеће критеријуме:

1) остваривање конкурентности на тржишту гаса;

2) извршавање обавезе јавног снабдевања и обезбеђивање сигурног снабдевања;

3) положај подносиоца захтева на тржишту гаса и фактичко стање конкуренције на том тржишту;

4) озбиљност економских и финансијских тешкоћа са којима се суочава подносилац захтева, оператор транспортног система или купци;

5) датум потписивања и услове једног или више предметних уговора, укључујући и обим тржишних промена које они предвиђају;

6) напоре који су учињени да се пронађе решење тешкоће;

7) могућност предвиђања подносиоца захтева да ће прихватање обавеза из уговора „узми или плати“ довести до озбиљних тешкоћа;

8) ниво повезаности система са осталим системима и степен међусобне усаглашености рада система;

9) ефекте које би изузеће имало на тржиште природног гаса.

Агенција обавештава Секретаријат Енергетске заједнице без одлагања о својој одлуци о одобравању изузећа и доставља све релевантне податке у вези са изузећем.

Акт о изузећу за уговоре „узми или плати“ закључене пре рока одређеног Уговором о оснивању Енергетске заједнице, не утиче на могућност постојања економски одрживих алтернативних решења.

Сматра се да не постоје озбиљне тешкоће ако продаја природног гаса није пала испод нивоа минималних количина предвиђених уговором „узми или плати“, уколико постоји могућност измене тог уговора или ако подносилац захтева може да пронађе друго решење.

Свако одступање одобрено у складу са наведеним одредбама ће бити образложено.

Оператор система којем није одобрено изузеће у складу са ставом 1. овог члана не може одбити приступ систему због обавеза „узми или плати“.

У поступку одлучивања о захтеву за изузеће Агенција доставља документацију Секретаријату Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице.

Члан 90.

Министар ближе прописује услове и критеријуме из чл. 88. и 89. овог закона, садржину захтева за изузеће и садржину акта о изузећу.

Акт о изузећу из чл. 88. и 89. овог закона, који доноси Агенција, коначан је и против њега се може покренути управни спор.

Члан 91.

О захтеву за измену коначног акта о изузећу Агенција може да одлучује у поступку прописаном за његово доношење, ако у тренутку подношења захтева није отпочела изградња енергетског објекта.

Агенција ће на захтев странке укинати акт о изузећу из чл. 88. и 89. овог закона, у целини или у делу, пре истека његовог важења.

VII. ИЗГРАДЊА И КОРИШЋЕЊЕ ОБЈЕКТА

Члан 92.

Гасоводи и складишта природног гаса се граде у складу са законом којим се уређују услови и начин уређења простора, уређивање и коришћење грађевинског земљишта и изградња објеката, законом којим се уређује енергетика, техничким и другим прописима.

Члан 93.

Гасоводи се пројектују и граде у коридору утврђеном планским документима на траси за коју се утврди да се у погледу природних и радом створених услова и применом прописа обезбеђује безбедност гасовода и сигурност живота и здравља људи, животне средине и материјалних добара.

Члан 94.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система, односно друго правно лице дужно је да усклади начин мерења количина природног гаса, обележи трасу гасовода, обезбеди заштиту од корозије, спроводи заваривање и испитивање заварених спојева, опреми гасоводе системом за даљински надзор и управљање и системом веза у циљу остваривања безбедног и несметаног преноса информација које се односе на коришћење и одржавање гасовода, електричну опрему и инсталације у зонама опасности изведе у противпожарној и противексплозивној заштити, испитује гасоводе током изградње, пусти у рад гасовод, прегледа и одржава сигурносне уређаје, контролише и одржава гасоводе и води евиденцију о извршеној контроли и одржавању.

Министар прописује услове и начин за:

1) избор трасе гасовода, локацију и начин изградње објеката који су саставни делови гасовода;

2) избор материјала, опреме и уређаја, радне параметре гасовода, заваривање и испитивање заварених спојева;

3) мерење количина природног гаса;

4) регулацију притиска и мере сигурности од прекорачења дозвољеног радног притиска;

5) обележавање трасе гасовода;

6) одређивање експлоатационог појаса гасовода, заштитног појаса гасовода, заштитног појаса насељених зграда, као и за изградњу објеката и инфраструктурних објеката у заштитном појасу гасовода и радном појасу;

7) зоне опасности и услове пројектовања, уградње и одржавања електричне опреме и инсталације у зонама опасности;

8) заштиту од корозије гасовода;

9) даљински надзор и управљање у циљу остваривања безбедног и несметаног преноса информација које се односе на коришћење и одржавање гасовода;

10) испитивање гасовода у току изградње и пуштања у рад;

11) преглед и одржавање сигурносних уређаја;

12) поступање са гасоводима који се више неће користити;

13) заштиту гасовода, односно његових припадајућих надземних уређаја, постројења и објеката од неовлашћене употребе или оштећења;

14) контролу и одржавање гасовода и вођење евиденције о извршеној контроли и одржавању.

Члан 95.

Гасоводи или делови гасовода и њихових уређаја и постројења који су привремено искључени из употребе, као и нови или реконструисани гасоводи који нису пуштени у рад у прописаном року могу се пустити у рад, након поново извршеног испитивања, у складу са прописом из члана 94. став 2. овог закона.

Искључењем из става 1. овог члана не сматра се искључење које је у функцији одржавања гасовода.

Члан 96.

Природни гас за прописане видове потрошње мора бити одорисан.

Министар прописује избор средстава за одоризацију и начин одорисања.

Члан 97.

Енергетски субјекти који обављају енергетске делатности из члана 3. став 1. тач. 1)–3) овог закона дужни су да користе и одржавају енергетске објекте у складу са овим законом, техничким и другим прописима који се односе на делатност коју обављају, условима заштите од пожара и експлозија, условима заштите животне средине, као и безбедности и здравља на раду утврђеним законом и другим прописима.

Енергетски субјекти који обављају енергетске делатности из члана 3. став 1. тач. 1) и 3) овог закона дужни су да својим актима утврде функционалне захтеве, поступак и начин руковања гасоводима према препоруци произвођача опреме, као и поступак и периодично одржавање гасовода, у складу са законом, техничким и другим прописима.

На субјекте који користе сабирно-транспортне системе на експлоатационим пољима за производњу природног гаса, примењују се прописи којима се уређује рударство.

Члан 98.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система дужан је да обезбеди заштиту гасовода и његових припадајућих надземних уређаја, постројења и објеката од неовлашћене употребе или оштећења.

Члан 99.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система дужан је да постављене ознаке на траси гасовода одржава и да ознаке које су оштећене или које недостају, доведе у што краћем року у првобитно стање, односно да их без одлагања замени.

Члан 100.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система дужан је да трајно чува целокупну документацију о пројектовању, изградњи, испитивању, пуштању у рад, коришћењу, одржавању и мерама заштите гасовода.

Заштита гасоводних објеката

Члан 101.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система има право преласка преко непокретности другог власника ради извођења радова на одржавању, контроли исправности гасовода, односно уређаја, постројења или опреме који су њихов саставни део, као и извођења других радова и употребе непокретности на којој се изводе наведени радови само док ти радови трају.

Власник непокретности је дужан да омогући приступ гасоводима, односно уређајима, постројењима или опреми који су њихов саставни део и да трп и не омета извршење радова из става 1. овог члана.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система из става 1. овог члана је дужан да надокнади штету коју нанесе власнику непокретности у току извођења радова, чију висину утврђују споразумно.

У случају да власник непокретности и оператор транспортног, односно дистрибутивног система не постигну споразум у смислу става 3. овог члана, одлуку о томе доноси надлежни суд.

Члан 102.

Забрањена је изградња објеката који нису у функцији гасовода, као и извођење других радова испод, изнад или поред гасовода, супротно закону, као и техничким и другим прописима.

Забрањено је засађивање дрвећа и другог растлија на земљишту изнад гасовода, у експлоатационом појасу транспортног гасовода, односно заштитном појасу дистрибутивног гасовода.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система који обавља делатност на гасоводу, дужан је да о свом трошку редовно уклања дрвеће или гране и друго растлије које угрожава рад гасовода.

У експлоатационом појасу транспортног гасовода и заштитном појасу дистрибутивног гасовода не смеју се изводити радови и друге активности, изузев пољопривредних радова дубине до 0,5 метара, без сагласности оператора транспортног, односно дистрибутивног система.

Сагласност из става 4. овог члана издаје оператор транспортног, односно дистрибутивног система на захтев власника или носиоца других права на непокретностима које се налазе испод, изнад или поред гасовода, у року од 15 дана од дана подношења захтева и садржи техничке услове и мере заштите у складу са законом, техничким и другим прописима.

Правно лице, предузетник или физичко лице које је добило сагласност из става 4. овог члана мора писаним путем пре почетка извођења радова, односно других активности да обавести оператора транспортног, односно дистрибутивног система када ће започети радове, односно друге активности.

Правно лице, предузетник или физичко лице које је добило сагласност из става 4. овог члана мора приликом извођења радова, односно других активности спроводити техничке услове и мере заштите према упутству оператора транспортног, односно дистрибутивног система.

Контролу над спровођењем техничких услова и мера заштите из става 5. овог члана врши оператор транспортног, односно дистрибутивног система.

Члан 103.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система дужан је да у зонама опасности предузима мере заштите од пожара и експлозија, у складу са законом, техничким и другим прописима.

Члан 104.

Надлежни орган може наложити измештање гасовода, односно његовог саставног дела само у случају изградње објеката саобраћајне, енергетске и комуналне инфраструктуре, објеката за потребе одбране земље, водопривредних објеката и објеката за заштиту од елементарних непогода и других објеката који се у смислу закона којим се уређује експлоатација сматрају објектима од општег интереса, а који се, због природних или других карактеристика, не могу градити на другој локацији, као и у случају изградње објеката и извођења радова на експлоатацији рудног блага.

У случају из става 1. овог члана трошкове измештања гасовода, односно његовог саставног дела, сноси инвеститор објекта због чије изградње се захтева измештање.

Међусобна права и обавезе између инвеститора објекта због чије се изградње захтева измештање и власника гасовода, односно његовог саставног дела дефинишу се уговором.

VIII. СВОЛИНА НА ГАСОВОДНИМ МРЕЖАМА

Члан 105.

Мреже за транспорт природног гаса могу, у складу са законом, бити у јавној својини, у својини привредног друштва које је у власништву Републике Србије или које је зависно друштво привредног друштва које је у власништву Републике Србије или у приватној својини.

Мреже за дистрибуцију природног гаса могу, у складу са законом, бити у јавној својини, у својини привредног друштва које је у власништву Републике Србије или које је зависно друштво привредног друштва које је у власништву Републике Србије или у приватној својини.

Оператор система стиче својину на објектима гасоводне мреже које изгради својим средствима, прибави правним послом, оснивањем или докапитализацијом.

У случају престанка привредног друштва које је у власништву Републике Србије гасоводна мрежа постаје својина Републике Србије.

У случају престанка зависног друштва привредног друштва које је у власништву Републике Србије гасоводна мрежа постаје својина друштва које је у власништву Републике Србије, а ако престане и то привредно друштво гасоводна мрежа постаје својина Републике Србије.

Изузетно од ст. 4. и 5. овог члана, када је правни следбеник привредног друштва које престаје са радом друго правно лице чији је оснивач Република Србија, које по одредбама овог закона може имати својину на гасоводним мрежама, то правно лице стиче својину на тим мрежама.

Гасоводне мреже из ст. 1. и 2. овог члана не могу се отуђити из јавне својине, односно из својине привредног друштва које је у власништву Републике Србије или његовог зависног друштва, и не могу бити предмет оптерећења или принудног извршења.

Мреже за дистрибуцију природног гаса морају бити уписане у катастар водова, односно инфраструктуре у складу са посебним законом.

IX. УНУТРАШЊЕ ГАСНЕ ИНСТАЛАЦИЈЕ

Члан 106.

Министар прописује техничке услове за пројектовање и изградњу унутрашњих гасних инсталација, као и услове и начин избора и уградње апарата на гасовита горива.

Купац који компримује природни гас дужан је да на делу гасовода испред сваког уређаја за компримовање природног гаса угради мерни уређај у складу са прописима којима се уређује област метрологије.

Члан 107.

Купац природног гаса дужан је да обезбеди одржавање унутрашњих гасних инсталација у свом објекту.

Члан 108.

Одржавање унутрашње гасне инсталације може да обавља правно лице, односно предузетник ако:

- 1) је уписан у одговарајући регистар;
- 2) има најмање три запослена лица која имају најмање III степен стручне спреме, односно образовање које одговара том степenu стручне спреме, одговарајуће техничке струке са радним искуством од најмање две године на пословима одржавања гасовода, односно унутрашњих гасних инсталација и положеним стручним испитом за послове одржавања унутрашњих гасних инсталација или положеним стручним испитом за послове одржавања објеката за транспорт, дистрибуцију и складиштење природног гаса;
- 3) има уређаје и опрему неопходну за утврђивање и оцењивање стања унутрашње гасне инсталације;
- 4) има организовано непрекидно дежурство за хитне интервенције на унутрашњим гасним инсталацијама;
- 5) позитивно финансијски послује;
- 6) извршава обавезе плаћања пореза и осталих доприноса;
- 7) има одговарајући општи акт којим су уређене основне процедуре у вези са обављањем послова одржавања унутрашње гасне инсталације, укључујући и поступак одлучивања по приговорима на рад и домете одлуке;
- 8) има закључен уговор о осигурању од одговорности за штету.

Изузетно од става 1. овог члана, одржавање унутрашње гасне инсталације за коју има доказ о правном основу коришћења може да обавља купац природног гаса који испуњава услове из става 1. тач. 1)–3) овог члана.

Испуњеност услова из ст. 1. и 2. овог члана утврђује решењем Министарства.

Доказ о испуњености услова из става 1. овог члана прилаже се уз захтев за издавање решења о испуњавању услова за одржавање унутрашњих гасних инсталација.

Решење из става 3. овог члана се издаје са роком важења од десет година.

Против решења из става 3. овог члана може се изјавити жалба Влади у року од 15 дана од дана пријема решења.

Решење Владе је коначно и против њега се може покренути управни спор.

Правно лице, односно предузетник који је добио решење о испуњености услова за одржавање унутрашњих гасних инсталација дужан је да једном годишње доставља Министарству доказ да испуњава услов из става 1. тач. 2), 6) и 8) овог члана.

Министар ближе прописује садржину захтева, услове за издавање и укидање, документе који се прилажу уз захтев за издавање и садржину решења из става 3. овог члана.

Списак издатих решења из става 3. овог члана објављује се на интернет страници Министарства.

Члан 109.

Министар прописује услове, начин и рокове одржавања унутрашњих гасних инсталација, као и садржај исправа које се издају након провере техничке исправности унутрашње гасне инсталације.

Лице из члана 108. ст. 1. и 2. овог закона дужно је да води посебну евиденцију о изведеним радовима на одржавању унутрашњих гасних инсталација.

Лице из члана 108. ст. 1. и 2. овог закона дужно је да на захтев Министарства, у року који не може бити краћи од осам дана од дана пријема захтева, достави тражене податке и обавештења у вези са пословима одржавања унутрашњих гасних инсталација.

Члан 110.

У случају неисправности унутрашњих гасних инсталација купац је дужан да без одлагања затвори довод гаса у унутрашње гасне инсталације, обезбеди предузимање мера на санацији неисправности и о томе одмах обавести оператора транспортног, односно дистрибутивног система на чији су гасовод прикључени његови објекти.

Члан 111.

Лице из члана 108. став 1. овог закона које одржава унутрашње гасне инсталације дужно је да:

- 1) организује непрекидно дежурство за хитне интервенције на унутрашњим гасним инсталацијама;
- 2) на захтев купца одмах изврши контролу, односно поправку дела унутрашњих гасних инсталација;
- 3) обавести купца природног гаса уколико постоји основана сумња у исправност унутрашњих гасних инсталација или уколико утврди неправилности на тим инсталацијама, које могу да представљају непосредну опасност за сигурност живота и здравља људи, животну средину и материјална добра;
- 4) без одлагања обавести оператора транспортног, односно дистрибутивног система на чији гасовод су прикључене унутрашње гасне инсталације купца из тачке 3) овог става уколико постоји основана сумња у исправност унутрашњих гасних инсталација или уколико утврди неправилности на тим инсталацијама, које могу да представљају непосредну опасност за сигурност живота и здравља људи, животну средину и материјална добра.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система на чији гасовод су прикључене унутрашње гасне инсталације дужан је да без одлагања прекине испоруку природног гаса купцу, док лице које одржава унутрашње гасне инсталације не изда писану потврду да су отклоњене све неправилности на унутрашњим гасним инсталацијама.

Члан 112.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система на чији гасовод су прикључене унутрашње гасне инсталације, врши проверу документације о исправности тих инсталација у складу са прописом из члана 109. став 1. овог закона.

X. СТРУЧНИ ИСПИТ

Члан 113.

Стручна оспособљеност за обављање послова техничког руковођења, руковања и одржавања у објектима за транспорт, дистрибуцију и складиштење природног гаса, односно одржавање унутрашњих гасних инсталација проверава се полагањем стручног испита.

Стручни испит се полаже пред комисијом коју образује Министар, односно руководилац надлежног органа аутономне покрајине за лица која су запослена код енергетског субјекта који има седиште на територији аутономне покрајине.

Министар прописује ближе услове, програм и начин полагања стручног испита, обављање административно-техничких послова у вези са полагањем стручног испита и вођење евиденције лица која су положила стручни испит.

XI. ТРЖИШТЕ ПРИРОДНОГ ГАСА

Члан 114.

Куповина и продаја природног гаса одвија се на тржишту природног гаса, на основу уговора о продаји природног гаса између учесника на тржишту.

Уговором о продаји природног гаса одређују се нарочито количина природног гаса, цена и период снабдевања.

Количина природног гаса може бити:

1) унапред уговорена за сваки обрачунаски период током периода снабдевања или

2) одређена на основу остварене потрошње купца на месту примопредаје током периода снабдевања, у случају уговора о потпуном снабдевању.

Оператор транспортног система је дужан да води евиденцију трансакција на тржишту природног гаса, на начин и по поступку утврђеном правилима о раду транспортног система природног гаса.

Учесници на тржишту природног гаса

Члан 115.

Учесници на тржишту природног гаса могу бити:

- 1) произвођач природног гаса;
- 2) снабдевач природним гасом;
- 3) снабдевач на велико природним гасом;
- 4) јавни снабдевач природним гасом;
- 5) крајњи купац;
- 6) оператор транспортног система у складу са чланом 36.

овог закона;

7) оператор дистрибутивног система у складу са чланом 55. овог закона;

8) оператор складишта у складу са чланом 73. овог закона.

Учесници на тржишту природног гаса дужни су да оператору транспортног система, доставе све потребне податке у складу са правилима о раду транспортног система.

Балансна одговорност

Члан 116.

Учесници на тржишту природног гаса дужни су да уреде своју балансну одговорност закључењем уговора о транспорту, чиме се регулише финансијска одговорност за разлику између количине природног гаса предате на улазима у транспортни систем и преузете на излазима са транспортног, односно дистрибутивног система, за обрачунаски период.

Оператор транспортног система природног гаса је одговоран за успостављање и спровођење балансне одговорности учесника на тржишту и вођење евиденције балансне одговорности, у складу са правилима о раду транспортног система и правилима о промени снабдевача.

Члан 117.

Снабдевач је балансно одговоран за места примопредаје крајњег купца који купује природни гас по уговору о продаји са потпуним снабдевањем.

Члан 118.

Податке потребне за вођење евиденције балансне одговорности за места примопредаје на дистрибутивном систему обезбеђује оператор дистрибутивног система природног гаса, који је дужан да их доставља оператору транспортног система природног гаса.

Члан 119.

Оператор транспортног система природног гаса обезбеђује природни гас за балансирање и одржавање сигурног рада система од учесника на тржишту, коришћењем природног гаса из складишта, као и из лајнлака, на транспарентан, недискриминаторан и тржишно оријентисан начин.

Обавеза чувања евиденција

Члан 120.

Снабдевач и снабдевач на велико дужни су да Агенцији, органу надлежном за послове конкуренције и Секретаријату Енергетске заједнице, ставе на располагање све релевантне податке који се односе на трансакције из уговора о снабдевању природним гасом свих учесника на тржишту, осим крајњих купца.

Подаци из става 1. овог члана садрже појединости о карактеристикама трансакција као што су: трајање, правила о испоруци и измирењу обавеза, количинама, датумима и временима извршења и ценама трансакција, начину идентификације учесника на тржишту на кога се трансакција односи, као и спецификацију свих уговора о снабдевању природним гасом по којима обавезе исеу измирене.

Снабдевач је дужан да податке из става 2. овог члана чува ради стављања на располагање најмање пет година.

Заштита комерцијално осетљивих података

Члан 121.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система, оператор складишта, снабдевач и снабдевач на велико обавезни су да чувају као пословну тајну податке и документе који садрже информације о продајним ценама, количини и условима снабдевања природним гасом, мерне податке о производњи, односно потрошњи крајњих купца, као и друге податке и документе чије објављивање или чињење доступним трећим лицима може довести до поремећаја на тржишту природног гаса.

Одредба става 1. овог члана примењује се и на уговоре о снабдевању природним гасом у периоду од годину дана од дана престанка тих уговора, осим уговора који се закључују у поступку јавних набавки, с тим да се и по истеку тог периода мерни подаци о производњи, односно потрошњи природног гаса крајњих купца, могу саопштавати, односно документи давати трећим лицима само по захтеву произвођача, односно крајњег купца природног гаса.

Снабдевање крајњих купца природним гасом

Члан 122.

Крајњи купци природног гаса имају право да слободно бирају снабдевача на тржишту.

Снабдевање крајњих купца природним гасом може да обавља енергетски субјект који има лиценцу за обављање делатности снабдевања или јавног снабдевања у складу са овим законом. Снабдевање крајњих купца природним гасом може да обавља, у складу са овим законом, и енергетски субјект који обавља делатност дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас, ако испуњава услов из члана 52. овог закона.

Јавног снабдевача одређује Влада на начин и у поступку утврђеном законом.

Домаћинства и мали купци чији су сви објекти прикључени на дистрибутивни систем природног гаса, имају право на јавно снабдевање ако не изаберу другог снабдевача.

Јавни снабдевач купује природни гас на билатералном или организованој тржишту.

До успостављања конкурентног тржишта природног гаса у Републици Србији, Влада ће, на основу спроведеног поступка јавног тендера, одредити снабдевача који ће снабдевати јавне снабдеваче природним гасом, на њихов захтев, под истим условима и по истим ценама.

Одлука о расписивању тендера из става 6. овог члана садржи нарочито услове за избор снабдевача, услове и начин образовања и промене цене, елементе уговора са јавним снабдевачем, као и рок на који се бира.

У случају да се путем јавног тендера не изабере снабдевач из става 6. овог члана, Влада ће одредити снабдевача који ће снабдевати јавне снабдеваче, као и услове снабдевања.

Права и обавезе у снабдевању крајњих купца

Члан 123.

Права и обавезе између снабдевача, односно јавног снабдевача и крајњег купца природног гаса уређују се уговором о снабдевању.

Уговор из става 1. овог члана садржи, поред општих елемената утврђених законом којим се уређују облигациони односи и следеће елементе:

- 1) права и обавезе у погледу количине и капацитета природног гаса;
- 2) права и обавезе снабдевача, односно јавног снабдевача и крајњег купца у случају неиспуњења обавеза и у случају привремене обуставе испоруке;
- 3) динамику снабдевања;
- 4) рок на који се уговор закључује и права и обавезе у случају престанка и раскида уговора;
- 5) начин обрачуна и услове плаћања преузетог природног гаса;
- 6) начин информисања о промени цена и других услова снабдевања природним гасом;
- 7) начин решавања спорова;
- 8) друге елементе у зависности од специфичности и врсте услуга које пружа снабдевач.

Услови за закључење и садржина уговора о снабдевању ближе се уређују прописом из члана 140. овог закона, а одредбе уговора морају на јасан, једноставан и недвосмислен начин обухватити права и обавезе купца.

Уговор о потпуном снабдевању

Члан 124.

За једно место примопредаје и за исти период снабдевања може се закључити само један уговор о потпуном снабдевању.

Крајњи купац који је закључио уговор о потпуном снабдевању из става 1. овог члана, не може за исто место примопредаје и за исти период снабдевања закључити други уговор о снабдевању природним гасом.

Када је закључен уговор из става 1. овог члана, снабдевач, односно јавни снабдевач је дужан да пре отпочињања снабдевања закључи:

- 1) уговор којим уређује своју балансну одговорност, а којим се обухваћена и места примопредаје тог крајњег купца;
- 2) уговор о приступу систему са оператором система на који је објекат крајњег купца прикључен.

Заштита крајњих купаца

Члан 125.

Крајњи купац ужива заштиту својих права у складу са овим законом, прописима донетим на основу овог закона, законом којим се уређује заштита потрошача и другим прописима.

Забрањено је непоштено пословање, односно обмањујуће пословање у смислу прописа о заштити потрошача, а попуњени услови за закључење уговора морају бити транспарентни и сачињени јасним и разумљивим језиком.

Ако крајњи купац није задовољан одлукама донетим у складу са овим законом по приговорима, рекламацијама, захтевима и жалбама, своја права може остварити у судском и вансудском поступку.

Енергетски субјекти дужни су да учествују у вансудском решавању спорова купаца из категорије домаћинства.

Члан 126.

Снабдевач је дужан да:

- 1) поступа према крајњим купцима на недискриминаторан начин;
- 2) објави опште услове понуде за закључење уговора, односно да купца обавести на пригодан начин о попуњеним условима, с тим да се та обавеза односи и на случај закључења уговора преко посредника, као и да обезбеди да та понуда нарочито садржи:
 - (1) име и адресу снабдевача,
 - (2) врсту и квалитет услуга које се могу посебно уговорити,
 - (3) начин на који се могу добити најновије информације о ценама,
 - (4) трајање уговора, услове за продужење и престанак уговора и услове под којима се уговор не може продужити, као и начин урешивања међусобних односа у случају престанка уговора,
 - (5) пенале, компензације, рефундације и друга средства у случају да снабдевач не испуни уговорени ниво квалитета комерцијалних услуга снабдевача, као и мере које снабдевач може предузети за извршавање доспелих обавеза,

(6) начин и поступак решавања приговора купца, односно поступак решавања спорова, при чему је снабдевач обавезан да тај поступак учини једноставним, јефтиним, ефикасним и транспарентним;

3) на својој интернет страници или на други прикладан начин, обавести купце:

(1) о улогама снабдевача и оператора система на који је објекат купца прикључен,

(2) о месту и начину достављања приговора на обрачун, комерцијалне услуге снабдевача и оператора система, као и на квалитет и поузданост испоруке природног гаса,

(3) да се по питању измене техничких услова прикључења, техничких проблема везаних за прикључак на систем, мерно место и тачност мерења, квалитет гаса, квар на систему и прекид испоруке, може обратити и директно оператору система на који је његов објекат прикључен;

4) обрачунава природни гас и услуге које пружа у складу са законом, прописима и уговором;

5) издаје рачун за испоручени природни гас, који садржи исказану цену природног гаса, обрачунаски период који не може бити дужи од 31 дан, а у случају уговора о потпуном снабдевању и исказану цену пружених посебно уговорених услуга, као и накнаде прописане законом, порезе и остале обавезе или информације;

6) обавести купца о промени цена и других услова снабдевања у разумном року, изузев у случају снижења цена и давања купцу повољнијих услова снабдевања, при чему се обавештењем сматра и објављивање информације преко средстава јавног информисања, а купца из категорије домаћинства у складу са законом којим се уређује заштита потрошача;

7) објави услове, поступак, правне последице, односно права купца у случају обуставе испоруке природног гаса, због неизвршавања обавеза из уговора о снабдевању природним гасом, као и разлоге, поступак и правне последице искључења објекта купца са система;

8) обезбеди бесплатну телефонску линију за обавештавање и одговоре на питања купаца ради информисања о условима и начину остваривања права купаца;

9) предузима мере како би омогућио купцима информације које се односе на њихова права;

10) Агенцији доставља извештај о решавању приговора и жалби крајњих купаца;

11) Агенцији достави податке о количинама продаје природног гаса и оствареног прихода по том основу, ради праћења тржишта, без обзира на број купаца;

12) омогући купцу на једноставан начин приступ правилима о промени снабдевача;

13) након промене снабдевача изда купцу коначни обрачун, најкасније у року од шест недеља од промене снабдевача;

14) изврши и друге обавезе у складу са прописима којима се уређују облигациони односи, трговина и промет робе и услуга и заштита потрошача.

Уговором о снабдевању не може се купцу ускратити или отежати право на раскид, односно отказ уговора, због коришћења права на промену снабдевача, нити се могу наметати додатне финансијске обавезе по том основу.

Снабдевач је дужан да купца са којим има закључен уговор о потпуном снабдевању, на његов захтев обавести о подацима о потрошњи природног гаса, у складу са овим законом, правилима о промени снабдевача и закљученим уговором.

Снабдевач је дужан да, у случају понуде за закључење уговора о потпуном снабдевању, пре закључења уговора купца обавести и о могућностима за промену снабдевача.

Одредбе овог члана сходно се примењују и на јавног снабдевача.

Влада ближе уређује услове и начин извршавања обавеза снабдевача и јавног снабдевача у смислу овог члана.

Резервно снабдевање

Члан 127.

Право на резервно снабдевање има крајњи купац природног гаса, који нема право на јавно снабдевање, у складу са одредбама овог закона, у случају:

- 1) стечаја или ликвидације снабдевача који га је до тада снабдевао;

2) престанка или одузимања лиценце снабдевачу који га је до тада снабдевао;

3) да није нашао новог снабдевача након престанка уговора о снабдевању са претходним, осим ако је престанак уговора последица неизвршавања обавеза плаћања купца.

У случају из става 1. тач. 1) и 2) овог члана право на резервно снабдевање се остварује без захтева купца, а у случају из става 1. тачка 3) овог члана на захтев купца.

Снабдевач који није у могућности да снабдева крајњег купца, у случају из става 1. тач. 1) и 2) овог члана, дужан је да о дану престанка снабдевања благовремено обавести резервног снабдевача, купца и оператора система.

Резервно снабдевање у случају из става 1. тач. 1) и 2) овог члана, почиње престанком уговора о снабдевању са ранијим снабдевачем, ако крајњи купац настави да преузима природни гас, а не закључи уговор са новим снабдевачем.

Резервно снабдевање може трајати најдуже 60 дана.

Снабдевач који обавља резервно снабдевање ће услове и цене резервног снабдевања објавити на својој интернет страници.

У случају да крајњи купац у року из става 5. овог члана не закључи уговор о снабдевању са снабдевачем, оператор система је дужан да му обустави испоруку природног гаса.

Члан 128.

Влада ће на основу спроведеног поступка јавног тендера, одредити снабдевача који ће обављати резервно снабдевање (у даљем тексту: резервни снабдевач).

Одлука о расписивању тендера из става 1. овог члана садржи нарочито услове за избор резервног снабдевача, услове и начин образовања и промене цене, елементе уговора који резервни снабдевач закључује са крајњим купцем, као и рок на који се бира резервни снабдевач.

Цена из става 2. овог члана не може бити нижа од цене по којој оператор транспортног система продаје природни гас за балансирање система.

Резервни снабдевач је дужан да купца обавести о условима снабдевања и цени природног гаса и да их објави на својој интернет страници или на други погодан начин.

Резервни снабдевач је дужан да уговор о потпуном снабдевању у писменој форми достави крајњем купцу у року од три дана од дана почетка снабдевања.

Ако крајњи купац не закључи уговор из става 5. овог члана дужан је да плати преузети природни гас.

У случају да се на начин из става 1. овог члана не изабере резервни снабдевач, Влада ће одредити снабдевача који ће привремено вршити резервно снабдевање.

Обустава испоруке природног гаса по захтеву снабдевача или јавног снабдевача

Члан 129.

Снабдевач, односно јавни снабдевач може захтевати од оператора транспорта, односно дистрибутивног система природног гаса обуставу испоруке природног гаса крајњем купцу због неизвршених обавеза из уговора о снабдевању.

Обуставом испоруке из става 1. овог члана, не престаје уговор о снабдевању, а у периоду обуставе испоруке, крајњи купац има обавезе које се односе на приступ систему.

Снабдевач, односно јавни снабдевач је дужан да пре подношења захтева оператору транспортног, односно дистрибутивног система, за обуставу испоруке крајњем купцу због неизвршених обавеза крајњег купца из уговора о снабдевању, купца претходно у писменој форми упозори да, у року који не може бити краћи од 15 дана ни дужи од 30 дана од дана достављања упозорења, измири доспеле обавезе, односно постигне споразум о извршењу обавезе, као и да упозори купца на обавезу предузимања свих потребних мера ради заштите живота или здравља људи, безбедности имовине и заштите животне средине.

Уколико купац не измири обавезе у остављеном року, снабдевач, односно јавни снабдевач подноси захтев за обуставу испоруке природног гаса оператору транспортног, односно дистрибутивног система на који је прикључен објект купца.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система дужан је да на основу захтева снабдевача, односно јавног снабдевача

изврши обуставу испоруке природног гаса купцу који није извршио своју обавезу ни по опомену у складу са одредбама овог члана, у року који не може бити дужи од осам дана од дана пријема захтева.

Ближи услови и поступак обуставе испоруке и права и обавезе оператора система, снабдевача, односно јавног снабдевача и крајњих купца уређују се прописом о условима испоруке и снабдевања природног гаса из члана 140. овог закона.

Правила о промени снабдевача

Члан 130.

Услови и поступак промене снабдевача природним гасом, утврђују се правилима која доноси Агенција и која садрже нарочито:

- 1) поступак промене снабдевача;
- 2) услове које мора испунити снабдевач у вези са балансном одговорношћу;
- 3) обавезе снабдевача чији је уговор у поступку раскидања;
- 4) обавезе оператора транспортног, односно дистрибутивног система;
- 5) права новог снабдевача у погледу приступа транспортном, односно дистрибутивном систему за потребе снабдевања новог купца.

Пре промене снабдевача, купац и снабдевач који га је до тада снабдевао дужни су да регулишу међусобне финансијске обавезе.

Промена снабдевача природног гаса је бесплатна за купца.

Рок за промену снабдевача природног гаса је три недеље.

Апликација за поређење цена природног гаса

Члан 131.

Купци из категорије домаћинство и крајњи купци прикључени типским прикључком, имају право на бесплатан приступ апликацији за поређење понуда снабдевача.

Купци из става 1. овог члана морају бити информисани о доступности апликације за поређење понуда снабдевача преко рачуна за испоручени природни гас или на други начин.

Апликација за поређење понуда снабдевача мора да испуњава најмање следеће захтеве:

- 1) да покрива цело тржиште природног гаса у Републици Србији;
- 2) да је независна од учесника на тржишту и осигурава да енергетски субјекти имају једнак третман у резултатима претраживања;
- 3) да јасно приказује податке о власнику апликације, податке о физичком или правном лицу које користи и управља апликацијом и о начину финансирања апликације;
- 4) да поставља јасне и објективне критеријуме на којима се поређења заснивају, укључујући услуге, као и да их објави;
- 5) да користи једноставан и недвосмислен језик;
- 6) да пружа тачне и ажурне информације, наводећи и време последњег ажурирања;
- 7) да је доступна особама са инвалидитетом;
- 8) да обезбеђује ефикасну процедуру за пријављивање нетачних информација о објављеним понудама;
- 9) да врши поређења, ограничавајући тражене личне податке на оно што је неопходно за поређење.

Апликација може да укључи и упоредне критеријуме који се односе на природу услуга које нуде снабдевачи.

Апликацијом из става 1. овог члана могу управљати привредна друштва, органи јавне власти и јавно тело.

Агенција је дужна да изradi апликацију за поређење која покрива цело тржиште природног гаса у Републици Србији и обезбеди да апликација испуњава захтеве из става 3. овог члана.

Апликација из става 6. овог члана не подлеже издавању ознаке поверења.

Снабдевачи су дужни да на захтев Агенције, у року од осам дана, доставе све податке потребне за пружање тачних и ажурних информација о ценама, понудама и моделима снабдевања купца на начин утврђен захтевом.

У случају нових цена, понуда и модела снабдевања, снабдевачи су дужни да у апликацију унесу ажурне податке најкасније у року од три дана пре дана почетка њихове примене.

Ако снабдевач достави податке који нису упоредиви са осталим моделима снабдевања и понудама, Агенција ће тај модел снабдевања или понуду укључити у апликацију за поређење.

Права и обавезе купаца и неовлашћено коришћење природног гаса

Члан 132.

Купац има право да захтева у случају техничких или других сметњи у испоруци природног гаса, чији узрок није на објекту купца, да се те сметње отклоне у примереном року.

Као примерени рок у којем је оператор система обавезан да отклони сметње у испоруци природног гаса купцима сматра се рок од 24 часа, а најдуже два дана од дана пријема обавештења о сметњи.

Сметњама у испоруци природног гаса у смислу става 1. овог члана не сматрају се прекиди у испоруци природног гаса настали због примене мера из члана 140. тачка 4) овог закона.

Члан 133.

Купац је дужан да природни гас користи под условима, на начин и за намене утврђене одобрењем за прикључење и уговором о снабдевању, законом и другим прописима донетим на основу овог закона.

Члан 134.

Купац је дужан да омогући овлашћеним лицима оператора система приступ мерном месту, као и месту прикључка ради очистиња, провере исправности, отклањања кварова, замене, одржавања и контроле исправности мерних и других уређаја, уређења мерног места и обуставе испоруке природног гаса.

Ако купац, у случају из става 1. овог члана, онемогући приступ овлашћеним лицима оператора система, оператор система има право изменања мерног места, а купац је дужан да трпи измештање у складу са техничким условима утврђеним правилима о раду система на који је објект прикључен.

Оператор система има право да обустави испоруку природног гаса ако у случају из става 2. овог члана измештање мерног места није могуће у складу са прописима и техничким условима утврђеним правилима о раду система.

Члан 135.

У случају техничких или других сметњи у испоруци природног гаса чији је узрок на објекту купца или у случају када купац не извршава уговорне обавезе, оператор система обуставиће испоруку природног гаса купцу, под условима и на начин прописан овим законом, актом о условима испоруке и снабдевања природним гасом и другим прописима донетим у складу са овим законом.

Пре обуставе испоруке природног гаса купцу мора бити достављена писмена опомена у којој је одређен рок за отклањање уочених неправилности и недостатака.

Рок из става 2. овог члана не може бити краћи од три дана од дана достављања опомене.

Оператор система је дужан да настави испоруку природног гаса најкасније 24 часа по отклањању разлога због којих је обустава извршена.

Оператор система је дужан да обустави испоруку природног гаса и на захтев купца, под условом да се обустава захтева за период од најмање годину дана.

Члан 136.

Ако је обустава испоруке природног гаса у случајевима и под условима из члана 129. овог закона трајала дуже од годину дана, оператор система је дужан да објект прикључи са система и у случају када објект, односно инсталација објекта не испуњавају услове у складу са прописима и представљају непосредну опасност по живот, здравље људи, животну средину и имовину, као и када то захтева купац.

Пре искључења купцу мора бити достављено писмено обавештење о искључењу, најмање 24 часа раније, осим ако је већ наступило угрожавање живота и здравља људи, животне средине и имовине или би одлагање искључења могло проузроковати пожар, експлозију и загађења, односно друге штетне последице.

Члан 137.

У случају обуставе испоруке или искључења објекта купца, у смислу чл. 129, 134. и 135. овог закона, купац има право на приговор.

Оператор система је дужан да о приговору одлучи у року од три дана од дана пријема приговора.

У случају основаности приговора, оператор система је обавезан да настави испоруку природног гаса, без одлагања, а најкасније у року од 24 часа од момента утврђивања да је приговор основан.

Члан 138.

Забрањено је прикључивање објеката на систем без одобрења за прикључење, самовољно прикључивање објеката, уређаја или инсталација на транспортни или дистрибутивни систем, као и пуштање у погон истих.

Забрањено је коришћење природног гаса без или мимо мерног места или супротно условима утврђеним одобрењем за прикључење у погледу поузданог и тачног мерења преузетог природног гаса или уговором о снабдевању у погледу намене потрошње природног гаса.

Члан 139.

Када оператор система утврди да правно или физичко лице неовлашћено користи природни гас, односно да поступа супротно забранама из члана 138. овог закона дужан је да, без одлагања, искључи такав објект са транспортног или дистрибутивног система и предузме мере у складу са законом.

ХП. СИГУРНОСТ СНАБДЕВАЊА

Услови испоруке и снабдевања природним гасом и мере у случају поремећаја

Члан 140.

Влада ближе прописује услове испоруке и снабдевања природним гасом, а нарочито:

- 1) услове и начин давања одобрења за прикључење на систем и повезивање система;
- 2) место мерења и место разграничења одговорности за испоручени природни гас;
- 3) услове и начин прикључења објеката привременог карактера, градилишта и објеката у пробном раду и других објеката у складу са законом којим се уређује изградња објеката;
- 4) мере које се предузимају у случају краткотрајних поремећаја услед кварова и других непредвиђених ситуација због којих је угрожена сигурност рада транспортног, односно дистрибутивног система, као и због непредвиђених и неопходних радова на одржавању гасовода или неопходних радова на проширењу система;
- 5) услове и начин обуставе испоруке природног гаса;
- 6) услове снабдевања објеката купца којима се не може обуставити испорука природног гаса због неизвршених обавеза за испоручени природни гас или у другим случајевима;
- 7) начин регулисања међусобних односа између снабдевача, оператора система и крајњег купца коме се не може обуставити испорука природног гаса;
- 8) услове и начин мерења испорученог природног гаса;
- 9) квалитет и друге особине гаса који се преузима у систем и испоручује са система;
- 10) начин обрачуна неовлашћено преузетог природног гаса;
- 11) поступак, начин и рокове за остваривање права крајњег купца на накнаду због одступања од прописаног квалитета испоруке, односно снабдевања;
- 12) начин обавештавања крајњег купца;
- 13) услове и мере за снабдевање купаца природног гаса;
- 14) обрачунаски период и обавезну садржину рачуна за наплату испорученог природног гаса;
- 15) техничке захтеве за увођење разних облика напредних мерних система на дистрибутивни систему;
- 16) друга питања у складу са законом.

Гас који се преузима у систем из става 1. тачка 9) овог члана, поред природног гаса може бити и водоник, у мери у којој се може технички и безбедно преузети и преносити кроз систем за природни гас.

Одлуку о примени мера из става 1. тачка 4) овог члана доноси оператор система и спроводе се на основу планова ограничења испоруке природног гаса које доноси оператор система.

Члан 141.

У случају наступања кризе у снабдевању природним гасом предузимају се мере у складу са Кризним планом за обезбеђење сигурности снабдевања природним гасом из члана 143. став 2. овог закона.

Одлука о примени мера из става 1. овог члана и план ограничења испоруке природног гаса којим се мере спроводе објављују се у средствима јавног информисања најкасније 24 часа пре почетка примене мера на које се одлука односи.

Члан 142.

У случају када је угрожена сигурност снабдевања купаца или рада транспортног, односно дистрибутивног система због недовољне понуде на тржишту енергије или наступања других ванредних околности, Влада прописује мере ограничења испоруке природног гаса или посебне услове увоза или извоза природног гаса, начин и услове за образовање и контролу цена, обавезу испоруке само одређеним корисницима или посебне услове обављања енергетских делатности уз минимални поремећај тржишта енергијом у окружењу.

У случају из става 1. овог члана, Влада одређује начин обезбеђивања, односно изворе средстава за накнаду штете која може наступити за енергетске субјекте који спроводе ове мере, као и услове и начин расподеле средстава по основу накнаде штете.

Мере из става 1. овог члана могу трајати док трају околности због којих су прописане, односно док трају последице настале услед тих околности.

О предузетим мерама из става 1. овог члана Министарство извештава Секретаријат Енергетске заједнице.

Превентивни акциони план и Кризни план за обезбеђење сигурности снабдевања природним гасом

Члан 143.

Влада, на предлог Министарства, доноси Превентивни акциони план за обезбеђење сигурности снабдевања природним гасом који садржи нарочито:

- 1) приказ гасоводног система и тржишта гаса Републике Србије;
- 2) процену ризика у погледу остваривања сигурности снабдевања природним гасом коришћењем инфраструктурног стандарда и стандарда снабдевања;
- 3) параметре за утврђивање и усклађеност са инфраструктурним стандардом;
- 4) параметре за утврђивање и усклађеност са стандардом снабдевања;
- 5) податке о крајњим купцима природног гаса који се сматрају заштитним купцима;
- 6) превентивне мере и обавезе енергетских субјеката, надлежних институција и корисника система у циљу спречавања или ублажавања утврђених ризика и задовољавања укупне потражње за природним гасом;
- 7) план развоја гасоводног система и његов утицај на сигурност снабдевања;
- 8) могући утицај предвиђених мера на развој националног и тржишта држава потписница Уговора о оснивању Енергетске заједнице;
- 9) податке о сарадњи са државама потписницама Уговора о оснивању Енергетске заједнице.

Влада, на предлог Министарства, доноси Кризни план за обезбеђење сигурности снабдевања природним гасом који садржи нарочито:

- 1) нивое кризе у снабдевању природним гасом и критеријумс за њихово увођење;
- 2) обавезе надлежних институција, енергетских субјеката, корисника гасоводног система и купаца у случају кризе у снабдевању природним гасом;
- 3) мере које се предузимају у случају наступања кризе у снабдевању природним гасом;
- 4) начин поступања у случају наступања кризе у снабдевању природним гасом;

5) податке о сарадњи са државама потписницама Уговора о оснивању Енергетске заједнице у случају наступања кризе у снабдевању природним гасом.

О резултатима процене ризика у погледу остваривања сигурности снабдевања из става 1. тачка 2) овог члана и изради Превентивног акционог плана за обезбеђење сигурности снабдевања природним гасом и Кризног плана за обезбеђење сигурности снабдевања природним гасом, у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице, Министарство обавештава Координациону групу за сигурност снабдевања.

Предлог Превентивног акционог плана за обезбеђење сигурности снабдевања природним гасом и Кризног плана за обезбеђење сигурности снабдевања природним гасом Министарство, у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице, доставља Секретаријату Енергетске заједнице ради давања мишљења.

Секретаријат Енергетске заједнице, у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице, у року од четири месеца од дана достављања предлога планова из става 3. овог члана доставља Министарству мишљење узимајући у обзир ставове Координационе групе за сигурност снабдевања.

У случају да Секретаријат Енергетске заједнице у свом мишљењу препоручи измену предлога планова из става 3. овог члана Министарство ће у року од три месеца од пријема мишљења обавестити Секретаријат Енергетске заједнице о измененим предлозима планова из става 3. овог члана или разлозима због којих одступа од мишљења Секретаријата Енергетске заједнице.

У случају када Превентивни акциони план за обезбеђење сигурности снабдевања природним гасом и Кризни план за обезбеђење сигурности снабдевања природним гасом одступају од мишљења Секретаријата Енергетске заједнице заједно са овим плановима биће објављено то мишљење и образложење за одступање.

Планови из ст. 1. и 2. овог члана доносе се сваке четврте године, при чему се мере предвиђене Кризним планом препрестују бар једном током тог четворогодишњег периода.

Праћење сигурности снабдевања и извештавање

Члан 144.

Министарство прати снабдевеност тржишта, израђује извештај о сигурности снабдевања природним гасом и доставља информације Секретаријату енергетске заједнице у складу са законом којим се уређује енергетика и Уговором о оснивању Енергетске заједнице.

Министарство, у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице, сваке године до 15. септембра доставља Секретаријату Енергетске заједнице техничке информације о подземним складиштима гаса и нацрт криве пуњења складишта природног гаса са прелазним циљевима за фебруар, мај, јул и септембар наредне године.

Сарадња и помоћ између држава

Члан 145.

У случају кризе у снабдевању природним гасом остварује се сарадња са уговорним странама Енергетске заједнице и суседним државама, на принципу солидарности.

О оствареној сарадњи из става 1. овог члана Министарство обавештава Секретаријат Енергетске заједнице.

Праћење показатеља квалитета испоруке и снабдевања природним гасом

Члан 146.

Енергетски субјекти који обављају енергетске делатности у вези са испоруком и снабдевањем природним гасом, дужни су да обезбеде квалитет испоруке и снабдевања утврђен овим законом и другим прописима донетим на основу овог закона.

Агенција доноси правила о праћењу техничких и комерцијалних показатеља и регулисања квалитета испоруке и снабдевања природним гасом којима се одређују показатељи техничког и комерцијалног квалитета испоруке и комерцијалног квалитета снабдевања природним гасом, начин евидентирања података и рачунања показатеља, начин и рокове за достављање података и

извештаја Агенцији, начин утврђивања захтеваних вредности појединачних показатеља, као и начини оцењивања резултата добијених праћењем достигнутих у односу на захтеване вредности показатеља квалитета.

Остварење вредности показатеља квалитета испоруке природног гаса, Агенција користи при одобравању планова развоја и средстава за инвестиције и у случају регулације цена приступа системима за транспорт и дистрибуцију заснованим на подстицајним методама регулације цена, на начин прописан методологијама за одређивање регулисаних цена приступа, у којима утврђује начин одређивања и максималну висину подстицаја, односно умањења одобреног прихода, а у зависности од смера и степена одступања од захтеваних вредности показатеља техничког квалитета испоруке.

Правилница из става 2. овог члана одређује се висина накнаде крајњем купцу по основу степена одступања од прописаног квалитета.

ХП. ОПРЕМА ПОД ПРИТИСКОМ

Члан 147.

Опрема под притиском се пројектује, израђује, означава, ставља на тржиште и у употребу и прегледа и испитује током века употребе у складу са законом којим се уређују технички захтеви за производе и оцењивање усаглашености, прописима донетим на основу тог закона и овим законом.

Члан 148.

Тела за прегледе и испитивања опреме под притиском именована у складу са законом којим се уређују технички захтеви за производе и оцењивање усаглашености Министарству достављају информације о евидентирању и прегледима и испитивањима опреме под притиском преко Централног регистра опреме под притиском.

Централни регистар опреме под притиском је јединствени електронски регистар опреме под притиском високог нивоа опасности у коме се налазе подаци о:

- 1) власницима, односно корисницима опреме под притиском;
- 2) локацији и техничким и другим карактеристикама опреме под притиском;
- 3) извршеним евидентирањима и прегледима и испитивањима опреме под притиском, односно евиденционим и ревизионим листовима и записницима о прегледима и испитивањима опреме под притиском;
- 4) исправама о усаглашености које су издала тела за оцењивање усаглашености опреме под притиском;
- 5) опреми под притиском која је стављена ван употребе;
- 6) датумима наредних прегледа и испитивања опреме под притиском;
- 7) именованим телима за прегледе и испитивања опреме под притиском и лицима која су овлашћена за пописивање евиденционих и ревизионих листа у именованим телима.

Члан 149.

Министар ближе прописује критеријуме за утврђивање корисника опреме под притиском, као и услове у погледу броја и стручне оспособљености запослених или на други начин ангажованих лица које корисници опреме под притиском морају да испуњавају у погледу броја и стручне оспособљености запослених лица за обављање послова са опремом под притиском.

Министар ближе прописује услове у погледу броја и стручне оспособљености запослених лица које тела за прегледе и испитивања опреме под притиском именована у складу са законом којим се уређују технички захтеви за производе и оцењивање усаглашености морају да испуњавају у погледу броја и стручне оспособљености запослених лица за обављање послова са опремом под притиском.

Стручна оспособљеност из ст. 1. и 2. овог члана проверава се полагањем стручног испита.

Министар прописује ближе услове, програм и начин полагања стручног испита из става 3. овог члана.

Члан 150.

Корисник опреме под притиском мора имати запослено или на други начин ангажовано лице за обављање послова са опремом под притиском које је дужно да:

- 1) води и ажурира списак опреме под притиском и документацију опреме под притиском који су утврђени техничким прописом којим се уређује преглед опреме под притиском током века употребе;

- 2) учествује у изради посебног програма периодичних прегледа опреме под притиском;

- 3) обавља и друге послове у складу са уговором са корисником опреме под притиском.

ХП. НАДЗОР

Члан 151.

Надзор над спровођењем одредаба овог закона и прописа донетих на основу овог закона врши Министарство,

Енергетски субјекти, аутономна покрајина и јединице локалне самоуправе дужни су да на захтев Министарства, доставе све податке неопходне за обављање послова из делокруга рада Министарства.

Министарство врши надзор над радом тела именованих у складу са законом којим се уређују технички захтеви за производе и оцењивање усаглашености.

Инспекцијски надзор врши Министарство преко инспектора опреме под притиском у оквиру делокруга утврђеног законом.

Аутономној покрајини поверава се вршење инспекцијског надзора из става 4. овог члана на територији аутономне покрајине.

Надзор над спровођењем одредаба овог закона и прописа донетих на основу овог закона који се односе на заштиту од пожара и експлозија и заштиту животне средине врши министарство надлежно за послове заштите од пожара и експлозија, односно министарство надлежно за послове заштите животне средине, у складу са посебним законима.

Надзор над спровођењем одредаба овог закона и прописа донетих на основу овог закона које се односе на просторно планирање и изградњу врши министарство надлежно за послове просторног планирања и изградње у складу са посебним законом.

Инспектор опреме под притиском

Члан 152.

Инспектор опреме под притиском врши инспекцијски надзор над гасоводима за транспорт и дистрибуцију природног гаса, као и над енергетским и другим објектима који имају опрему под притиском у складу са овлашћењима утврђеним овим законом.

На садржину, врсту, облик, поступак и спровођење инспекцијског надзора, овлашћења и обавезе учесника у инспекцијском надзору и друга питања од значаја за инспекцијски надзор која нису уређена овим законом, примењују се одредбе закона и других прописа којим се уређује инспекцијски надзор.

Члан 153.

Послове инспектора опреме под притиском може да обавља лице које има стечено високо образовање из стручне области машинско инжењерство на основним академским студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова у трајању од најмање четири године на факултету (мастер академским студијама, специјалистичким академским студијама, специјалистичким струковним студијама), односно друге услове одређене законом којим се уређују права и дужности државних службеника, другим прописом и актом о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству, као и положен стручни испит из одговарајуће области.

Права и дужности инспектора опреме под притиском у области гасовода

Члан 154.

Инспектор опреме под притиском у вршењу инспекцијског надзора има право и дужност да проверава:

- 1) да ли је прибављена енергетска дозвола у складу са законом којим се уређује енергетика за гасоводе за транспорт природног гаса и објекта за складиштење природног гаса;
- 2) да ли је прибављено одобрење надлежног органа у складу са прописима којима се уређује изградња објекта;
- 3) да ли је израђена техничка документација за уградњу и постављање гасовода;
- 4) да ли је извршено на прописан начин испитивање гасовода на чврстоћу и непропусност и да ли постоје записници и дијаграми или други акти о спроведеним испитивањима;
- 5) да ли постоје сертификати, извештаји и други акти који се односе на цеви, арматуру и опрему која је уграђена у гасовод, заваривачке радове на гасоводу и заштиту гасовода од корозије;

6) да ли постоје прописани акти о првом пуњењу и пуштању у рад гасовода, као и акти о одржавању гасовода;

7) да ли је траса гасовода обележена на прописан начин;

8) да ли је опрема на гасоводу ограђена и заштићена на прописан начин;

9) да ли се одоризација спроводи и да ли постоје документи који се односе на одоризацију;

10) да ли су испуњени прописани услови у погледу стручног кадра за обављање енергетске делатности: транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, складиштења и управљања складиштем природног гаса и дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас;

11) да ли је прибављена лиценца за обављање енергетских делатности: транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, складиштења и управљања складиштем природног гаса и дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас;

12) да ли се у експлоатационом, односно заштитном појасу гасовода обављају радови и друге активности и да ли за обављање тих радова и активности постоји сагласност оператора транспортног односно дистрибутивног система;

13) да ли правна лица или предузетници који обављају одржавање унутрашњих гасних инсталација имају решење Министарства којим је утврђено да испуњавају услове за обављање тих послова.

Права и дужности инспектора опреме под притиском у области опреме под притиском

Члан 155.

Инспектор опреме под притиском у вршењу инспекцијског надзора има право и дужност да проверава:

1) да ли је прибављена енергетска дозвола у складу са законом којим се уређује енергетика за енергетске објекте који имају опрему под притиском;

2) да ли је прибављено одобрење надлежног органа у складу са прописима којима се уређује изградња објекта за енергетске и друге објекте који имају опрему под притиском;

3) да ли је израђена техничка документација за уградњу и постављање опреме под притиском;

4) да ли се уградња, односно стављање у употребу опреме под притиском врши у складу са законом, техничким и другим прописима;

5) да ли опрема под притиском која се користи у обављању енергетске делатности прописане законом којим се уређује енергетика испуњава прописане услове за обављање тих делатности;

6) да ли се прегледи и испитивања опреме под притиском током века употребе врше у складу са законом, техничким и другим прописима;

7) да ли су испуњени прописани услови у погледу броја и стручне оспособљености лица за обављање послова са опремом под притиском;

8) да ли лица која обављају послове техничког руковођења, руковања и одржавања енергетских објеката са опремом под притиском испуњавају прописане услове у погледу броја и стручне оспособљености за вршење тих послова.

Инспектор опреме под притиском врши и друге послове утврђене законом или прописом донетим на основу закона.

Овлашћења инспектора опреме под притиском

Члан 156.

У вршењу инспекцијског надзора инспектор опреме под притиском је овлашћен да:

1) наложи да се утврђене незаконитости отклоне у року који одреди;

2) наложи да се спроведе ванредни преглед опреме под притиском;

3) донесе решење и изрекне управну меру ако надзирани субјект не отклони незаконитост у остављеном року, осим када због неопходности предузимања хитних мера решење доноси без одлагања;

4) забрани уградњу опреме под притиском ако у одређеном року нису отклоњене утврђене незаконитости;

5) забрани употребу гасовода или опреме под притиском ако:

(1) до истека рока утврђеног решењем за отклањање незаконитости нису отклоњене утврђене незаконитости;

(2) рад, односно употреба гасовода или опреме под притиском доводи у опасност живот и здравље људи, животну средину или биљни или животињски свет, материјална добра или безбедност;

(3) се енергетском субјекту, који користи опрему под притиском у обављању енергетске делатности, одузме лиценца због неиспуњавања прописаних услова или не поседује лиценцу за обављање енергетске делатности, односно објекат са опремом под притиском на којем се обавља енергетска делатност није уписан у лиценцу за обављање енергетске делатности;

6) обустави радове у експлоатационом, односно заштитном појасу гасовода ако се ти радови не обављају у складу са прописима и сагласношћу оператора транспортног, односно дистрибутивног система, као и да обавести надлежну инспекцију у случају када се у заштитном појасу гасовода изграђују или су изграђени објекти супротно закону којим се уређују просторно планирање и изградња објекта;

7) надлежном правосудном органу поднесе кривичну пријаву, пријаву за привредни преступ или захтев за покретање прекршајног поступка, односно предузме и друге радње и мере на које је законом или другим прописом овлашћен;

8) обавести надлежну инспекцију у случају када гасовод или објекат са опремом под притиском немају прописано одобрење (дозволу, сагласност) надлежног органа у складу са прописима којима се уређује просторно планирање и изградња објекта.

Енергетски субјект или друго правно лице или предузетник, односно одговорно лице, коме је решењем инспектора наложено отклањање незаконитости дужан је да незаконитости отклони у наложеном року и да у писаној форми обавести инспектора о отклањању незаконитости у року који је одређен решењем.

Члан 157.

На решење инспектора опреме под притиском може се изјавити жалба Министарству у року од 15 дана од дана пријема решења.

Жалба одлаже извршење решења, осим у случају када је неопходно предузимање хитних мера прописаних одредбама закона којим се уређује инспекцијски надзор, што се посебно образлаже у решењу.

У случају да је првостепена одлука инспектора опреме под притиском већ једном била поништена, другостепени орган не може је опет поништити и укључити предмет инспекцији на поновни поступак, него ће сам решити ову управну ствар.

Члан 158.

Инспектор опреме под притиском не може да учествује у изради и вршењу техничке контроле техничке документације за објекте над којима врши инспекцијски надзор, извођењу радова на објектима над којима врши инспекцијски надзор и да врши стручни надзор над извођењем радова на објектима над којима врши инспекцијски надзор.

Инспектор опреме под притиском не може да буде члан Комисије за технички преглед објеката над којима врши инспекцијски надзор.

Инспектор опреме под притиском не може да обавља привредне или друге делатности и послове за себе или другог послодавца из области у којој врши инспекцијски надзор, учествује у раду стручних радних група или тела надзираних субјеката, односно лица која подлежу инспекцијском надзору, или ако обавља друге службе, послове и поступке који су у супротности са положајем и улогом инспектора и штете његовој самосталности у вршењу посла.

XV. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Привредни преступи

Члан 159.

Новчаном казном од 1.500.000 до 3.000.000 динара казниће се за привредни преступ енергетски субјект – правно лице, односно друго правно лице ако:

1) не извршава дужности у смислу овог закона (члан 4; члан 7, члан 35. став 1. тач. 1), 2), 3), 4), 5), 6), 10), 11), 12), 14), 16), 17),

18), 20), 24), 25), 26), 27), 28), 29) и 30), члан 40, члан 45. став 4, члан 54. став 1. тач. 1), 2), 3), 4), 5), 6), 7), 8), 9), 10), 12), 17), 20), 22), 24), 25), 27), 28) и 29), члан 56, члан 70. став 1. тач. 1), 2), 3), 4), 5), 7), 9), 10) и 14), чл. 83–87. и члан 105. став 8);

2) не испуњава прописане услове у погледу стручног кадра за обављање енергетске делатности: транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, складиштења и управљања складиштем природног гаса и дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас из члана 6. овог закона;

3) не достави податке у складу са чланом 66. и чланом 115. став 2. овог закона;

4) не усклади начин мерења количина природног гаса, не обезбеди трасу гасовода, не обезбеди заштиту од корозије, не спроводи заваривање и испитивање заварених спојева, не опреми гасоводе системом за даљински надзор и управљање и системом веза у циљу остваривања безбедног и несметаног преноса информација које се односе на коришћење и одржавање гасовода, електричну опрему и инсталације у зонама опасности не изведе у противпожарној и противексплозивној заштити, не испитује гасоводе током изградње, не пусти у рад гасовод, не прегледа и одржава сигурносне уређаје и не контролише и одржава гасоводе у смислу овог закона (члан 94. став 1);

5) не одорине природни гас у складу са актом из члана 96. став 2. овог закона;

6) на делу гасовода испред уређаја за компримовање природног гаса није уградно мерни уређај у складу са прописима којима се уређује област метрологије (члан 106. став 2.);

7) не врши проверу документације о исправности унутрашњих гасних инсталација (члан 112.);

8) не испуњава дужности из члана 126. овог закона;

9) не обезбеди квалитет испоруке и снабдевања у смислу овог закона (члан 146.);

10) нема запослено или на други начин ангажовано лице за обављање послова са опремом под притиском (члан 150. став 1.);

11) не изврши решење инспектора и не обавести инспектора о отклањању незаконитости у року који је одређен решењем у смислу овог закона (члан 156. став 2.).

За привредни преступ из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у правном лицу новчаном казном од 100.000 до 200.000 динара.

Прекршаји

Члан 160.

Новчаном казном од 500.000 до 2.000.000 динара казниће се за прекршај енергетски субјект, односно друго правно лице ако:

1) не извршава дужности у смислу овог закона (члан 35. став 1. тачка 21), члан 54. став 1. тач. 14), 15) и 23), члан 70. став 1. тачка 17), члан 114, члан 116, члан 120, члан 127. ст. 3. и 7, члан 129. ст. 3. и 5. и члан 131.);

2) не измени и не допуни десетогодишњи план развоја по захтеву Агенције у смислу члана 38. став 4. овог закона;

3) не одлучи по захтеву купца за прикључење објекта у смислу овог закона (члан 59. став 2.);

4) не поступи по захтеву Агенције у смислу овог закона (члан 61. став 5.);

5) не прикључи објект купца на транспортни, односно дистрибутивни систем у смислу овог закона (члан 62.);

6) не води евиденцију о извршеној контроли и одржавању у складу са актом из члана 94. овог закона, законом, техничким и другим прописима;

7) не обезбеди заштиту гасовода и његових припадајућих надземних уређаја, постројења и објеката од неовлашћене употребе или оштећења у складу са прописом из члана 94. овог закона (члан 98.);

8) не одржава постављене ознаке на траси гасовода и ознаке које су оштећене или које недостају не доведе у што краћем року у првобитно стање, односно не замени их у смислу овог закона (члан 99.);

9) не чува трајно целокупну документацију о пројектовању, изградњи, испитивању, пуштању у рад, коришћењу, одржавању и мерама заштите гасовода у смислу овог закона (члан 100.);

10) власник непокретности не омогући приступ енергетским објектима у смислу овог закона (члан 101. став 2.).

11) не предузима мере у циљу заштите гасовода у смислу овог закона (члан 102.);

12) не уклања дрвеће и друго растиње у смислу овог закона (члан 102. став 3.);

13) у експлоатационом појасу транспортног гасовода и заштитном појасу дистрибутивног гасовода изводи радове и друге активности без сагласности оператора транспортног, односно дистрибутивног система (члан 102. став 4.);

14) приликом извођења радова, односно других активности у експлоатационом појасу транспортног гасовода и заштитном појасу дистрибутивног гасовода не спроводи техничке услове и мере заштите према упутству оператора транспортног, односно дистрибутивног система (члан 102. став 7.);

15) не обезбеди одржавање унутрашњих гасних инсталација у свом објекту у смислу овог закона (члан 107.);

16) једном годишње не доставља Министарству доказ да испуњава услов прописан у члану 108. став 1. тач. 2), 6) и 8) овог закона (члан 108. став 8.);

17) у случају неисправности унутрашњих гасних инсталација без одлагања не затвори довод гаса у своје унутрашње гасне инсталације, не обезбеди предузимање мера на смањени неправилности и о томе не обавести енергетског субјекта на чији су гасовод прикључени његови објекти (члан 110.);

18) не закључи уговоре у смислу овог закона (члан 116.);

19) природни гас не користи у смислу овог закона (члан 133.);

20) не омогући овлашћеним лицима приступ мерном месту, као и месту прикључка ради читавања, провере исправности, отклањања кварова, замене, одржавања и контроле исправности мерних и других уређаја, уређења мерног места и обуставе испоруке природног гаса (члан 134. став 1.);

21) не трпи измештање мерног места у смислу овог закона (члан 134. став 2.).

Новчаном казном од 50.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана одговорно лице у енергетском субјекту, односно у другом правном лицу.

Члан 161.

Новчаном казном од 10.000 до 500.000 динара казниће се за прекршај предузетник ако:

1) не достави податке у складу са чланом 66. и чланом 115. став 2. овог закона;

2) не води евиденцију о извршеној контроли и одржавању у складу са актом из члана 94. овог закона, законом, техничким и другим прописима;

3) не обезбеди заштиту гасовода и његових припадајућих надземних уређаја, постројења и објеката од неовлашћене употребе или оштећења у складу са прописом из члана 94. овог закона (члан 98.);

4) не одржава постављене ознаке на траси гасовода и ознаке које су оштећене или које недостају не доведе у што краћем року у првобитно стање, односно не замени их у смислу овог закона (члан 99.);

5) не чува трајно целокупну документацију о пројектовању, изградњи, испитивању, пуштању у рад, коришћењу, одржавању и мерама заштите гасовода у смислу овог закона (члан 100.);

6) власник непокретности не омогући приступ гасоводу у смислу овог закона (члан 101. став 2.);

7) не предузима мере у циљу заштите гасовода у смислу овог закона (члан 101.);

8) није уградно мерни уређај у складу са прописима којима се уређује област метрологије на делу гасовода испред уређаја за компримовање природног гаса (члан 106. став 2.);

9) једном годишње не доставља Министарству доказ да испуњава услов прописан у члану 108. став 1. тач. 2), 6) и 8) овог закона (члан 108. став 8.);

10) природни гас не користи у смислу овог закона (члан 133.);

11) не омогући овлашћеним лицима приступ мерном месту, као и месту прикључка ради читавања, провере исправности, отклањања кварова, замене, одржавања и контроле исправности мерних и других уређаја, уређења мерног места и обуставе испоруке природног гаса (члан 134. став 1.);

12) не трпи измештање мерног места у смислу овог закона (члан 134. став 2.);

13) нема запослено или на други начин ангажовано лице за обављање послова са опремом под притиском (члан 150. став 1.);

14) не изврши решење инспектора и не обавести инспектора о отклањању незаконитости у року који је одређен решењем у смислу овог закона (члан 156. став 2.).

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се физичко лице за прекршај ако:

1) не омогући приступ гасоводима, односно уређајима, постројењима или опреми који су њихов саставни део и не трпи и омета извршење радова у смислу овог закона (члан 101. став 2.);

2) природни гас не користи у смислу овог закона (члан 133.);

3) не омогући овлашћеним лицима приступ мерном месту, као и месту прикључка ради очитавања, провере исправности, отклањања кварова, замене, одржавања и контроле исправности мерних и других уређаја, уређења мерног места и обуставе испоруке природног гаса (члан 134. став 1.);

4) не трпи измештање мерног места у смислу овог закона (члан 134. став 2.);

5) не обавља послове са опремом под притиском у складу са чланом 150. став 1. овог закона.

XVI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 162.

Поступци који су започети до дана ступања на снагу овог закона наставиће се по прописима по којима су започети.

Члан 163.

Прописи за извршавање овог закона биће донети у року од две године од дана ступања на снагу овог закона, осим прописа из члана 75. став 2. овог закона који ће бити донет у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

До доношења прописа из става 1. овог члана, примењиваће се прописи који су донети на основу Закона о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 145/14, 95/18 – др. закон, 40/21, 35/23 – др. закон, 62/23 и 94/24) и Закона о цевоводном транспорту гасовитих и течних угљоводоника и дистрибуцији гасовитих угљоводоника („Службени гласник РС”, број 104/09), ако нису у супротности са одредбама овог закона.

Члан 164.

Енергетски субјект који на дан ступања на снагу овог закона има лиценцу за обављање делатности складиштења и управљања складиштем природног гаса наставља да обавља ту делатност до окончања поступка сертификације из чл. 74. и 75. овог закона и дужан је да поднесе захтев за сертификацију у року од шест месеци од дана ступања на снагу прописа из члана 75. став 2. овог закона.

Члан 165.

Агенција за енергетику Републике Србије ће апликацију за поређење цена из члана 131. овог закона израдити у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 166.

Оператор дистрибутивног система ће преузети све мерне уређаје, односно мерно-регулационе станице најкасније до 31. децембра 2027. године.

Оператор дистрибутивног система је дужан да уговор којим се уређују услови за преузимање мерних уређаја, односно мерно-регулационих станица достави купцу, односно произвођачу у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Купац који не потпише уговор из става 2. овог члана у року из става 1. овог члана дужан је да сноси трошкове одржавања мерних уређаја, односно мерно-регулационих станица.

Члан 167.

Даном ступања на снагу овог закона успоставља се право својине Јавног предузећа „Србијасгас”, Нови Сад (у даљем тексту: ЈП „Србијасгас”), на мрежи за транспорт и мрежи за дистрибуцију природног гаса коју на дан ступања на снагу овог закона користити или коју је правним послом поверило трећем лицу на управљање, коришћење или ради обављања послова оператора система.

У складу са ставом 1. овог члана, право својине се успоставља на свим деловима транспортне, односно дистрибутивне мреже које је ЈП „Србијасгас” стекло као својину или државину по сили закона, као правни следбеник или правни наследник другог правног лица, коју је изградио сопственим средствима или средствима свог правног претходника, оснивањем, повећањем основног капитала или другим правним послом подобним за пренос права својине.

У случају да ЈП „Србијасгас” на дан ступања на снагу овог закона није уписано у катастру инфраструктуре као носилац права својине на било ком делу мреже из става 1. овог члана, има право да у складу са Законом о посебним условима за евидентирање и упис права на непокретностима („Службени гласник РС”, број 91/25) поднесе захтев ради уписа права својине на том делу мреже.

Члан 168.

Правно лице које обавља енергетску делатност из члана 3. овог закона, а послује у форми јавног предузећа или друштва капитала чији је оснивач Република Србија, дужно је да своју организацију и своје опште акте усклади са одредбама Закона о управљању привредним друштвима која су у власништву Републике Србије („Службени гласник РС”, број 76/23).

Члан 169.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе одредбе члана 37а став 1. тач. 5)–8), члана 53. став 1. тачка 20), члана 93а став 1. тачка 4), чл. 220–323, члана 367. став 3. у делу који се односи на инспектора опреме под притиском, чл. 367а–367в, чл. 375–377, члана 378. у делу који се односи на квалитет природног гаса, члана 380. став 1. тачка 6), члана 385. став 1. у делу који се односи на инспектора опреме под притиском, члана 385. став 1. тачка 3) и тачка 5) подтачка (2) у делу који се односи на опрему под притиском, члана 389. став 1. тач. 1), 19) и 20) у делу који се односи на природни гас, члана 390. став 1. тач. 1), 2), 4), 5), 6), 8), 9), 10), 11), 13), 14) и 15) у делу који се односи на природни гас, члана 391. став 1. тач. 8), 9), 10), 11) и 12) и став 2. тач. 7), 8), 9), 10), 12) и 13) у делу који се односи на природни гас, Закона о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 145/14, 95/18 – др. закон, 40/21, 35/23 – др. закон, 62/23 и 94/24).

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о цевоводном транспорту гасовитих и течних угљоводоника и дистрибуцији гасовитих угљоводоника („Службени гласник РС”, број 104/09).

Члан 170.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

5594

На основу члана 112. став 1. тачка 2. Устава Републике Србије, доносим:

УКАЗ

о проглашењу Закона о обавезним резервама нафте, деривата нафте и природног гаса

Проглашава се Закон о обавезним резервама нафте, деривата нафте и природног гаса, који је донела Народна скупштина Републике Србије на Трећој седници Другог редовног заседања у 2025. години, 3. децембра 2025. године.

ПР број 154

У Београду, 4. децембра 2025. године

Председник Републике,
Александар Вучић, с.р.

ЗАКОН

о обавезним резервама нафте, деривата нафте и природног гаса

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређују се формирање, финансирање, одржавање, размештај, обнављање и пуштање на тржиште обавезних резерви нафте, деривата нафте и природног гаса, делокруг рада Управе за резерве енергената и надзор над спровођењем овог закона.